

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

GŁOS *weekend*

Piątek

25 września 2020

nr 73 (LXXV)

cena: 17 Kč

WIADOMOŚCI
BĘDZIE SŁUŻYŁ PRZEZ
KOLEJNE 10-LECIA
STR. 2-3

FOTOREPORTAŻ
DWUDZIESTKA
INACZEJ
STR. 6

WYWIAD
DAWANIE JEST
SPRAWĄ SERCA
STR. 8-9

Czas nowych restrykcji

PROBLEM: Dynamicznie rosnąca liczba pozytywnych przypadków COVID-19 w RC przyniosła w ciągu ostatnich dni kilka nowych ograniczeń. Obostrzenia sanitarne dotyczą również mieszkańców naszego regionu.

Beata Schönwald

Wtorek Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Ostrawie wprowadziła zakaz stacjonarnego nauczania na uczelniach wyższych w morawsko-śląskim regionie. Wykłady z osobistym udziałem studentów zostały zastąpione zdalną formą, wyjątek stanowią zajęcia laboratoryjne, eksperymentalne i artystyczne z maksymalnym udziałem 15 osób, konsultacje indywidualne, egzaminy w grupach do 10 osób oraz wizyty bibliotek i czytelników. Studia on-line mają obowiązywać do końca października. Bardziej rygorystyczne zasady sanitarne dotyczą od środy również imprez odbywających się na zewnątrz. Jeśli uczestniczy w nich sto lub więcej osób, wymagane są maski ochronne.

Nowe ogólnopolskie restrykcje ogłosił również minister zdrowia, Roman Prymula. Od wczoraj zarządził dwutygodniowe zamknięcie barów i restauracji w godz. 22.00-6.00. Ograniczył również liczbę uczestników na imprezach kulturalnych oraz sportowych. W tych odbywających się

• Teatr Cieszyński musiał wstrzymać działalność kulturalną do 4 października.
Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

na zewnątrz może wziąć udział najwyżej 2 tys. osób, w zamkniętych pomieszczeniach, które można podzielić na sektory – o połowę mniej.

Minister zdrowia zalecił ponadto dyrektorom szkół podstawowych, by w związku z poniedziałkowym świętem państwowym ogłosili na dzisiaj w swoich szkołach dzień

wolny od nauki. Argumentował, że cztery dni, kiedy dzieci i młodzież nie będą się w szkole spotykać, może załagodzić przebieg epidemii. Według badań, które przeprowadziło Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Podstawowych, apelu ministra posłuchało ok. 15 proc. dyrektorów. Do szkoły nie poszli dziś m.in. uczniowie Polskiej

Szkoły Podstawowej im. H. Sienkiewicza w Jabłonkowie. Z kolei np. w polskich podstawówkach w Czeskim Cieszyńsku i Karwinie odbywają się dziś normalne zajęcia.

Z powodu zachorowania jednego z członków zespołu na COVID-19 Teatr Cieszyński odwołał przedstawienia i przeszedł na tryb kwarantanny. W związku z tym nie odbę-

dzie się dzisiejsza czeska premiera „Hobbita” w Scenie Lalek „Bajka”, jutro z kolei widzowie nie obejrzą „Zbrodni serc” w wykonaniu Sceny Polskiej. Odwołano również 20. edycję Festiwalu Teatrów Moraw i Śląska zaplanowaną na 2-9 października. Scena Polska miała na nim przedstawić premierowo „Skrzypka na dachu”. ▲

REKLAMA

**ZAWSZE
Z OTWARTYM SERCEM
DLA NASZYCH LUDZI
I REGIONU**

starosta Stonawy
Andrzej Feber

Okręg senacki Karwina WYBORY DO SENATU

ANO BUDE LIP

Szanowni Czytelnicy

- ☑ Kolejny numer „Głosu” ukaże się za tydzień, w piątek 2 października. Na bieżąco piszemy o tym, co się dzieje, na www.glos.live.
- ☑ Już dziś o godz. 11.00, 25 września, na naszym fanpage'u na Facebooku rozpocznie się live chat z Tomaszem Pustówką, wiceprezesem Kongresu Polaków. Czekamy na pytania od Państwa. Można je wysłać do piątku (godz. 10.00) oraz zadawać podczas rozmowy na żywo (na przykład wpisując komentarz albo wysyłając wiadomość na Messengera „Głosu”).

REKLAMA

NOWE KURSY
OD 5.10.2020

OSRODEK SPORTOWY
BYSTRZYCA

JOGA, TANIEC BRZUCHA,
SM SYSTEM, BOSU,
„SPORTÁČEK”...

sport vitality

+420 601 276 193
www.vitalityslezsko.cz

NASZ »GŁOS«

Tomasz Wolff
wolff@glos.live

Podczas rozmowy na żywo na naszym fanpage'u na Facebooku Józef Szymeczek, wiceprezes Kongresu Polaków w Republice Czeskiej, zdradził hasło kampanii przed przyszłorocznym Spiszem Powszechnym. Jest krótkie i zarazem jakże treściwe, powiedziałbym genialne w swojej prostocie: „Liczymy się”.

Po pierwsze, niesie ogromny ładunek emocjonalny – chociaż jesteśmy mniejszością, liczymy się (albo inaczej, inni muszą się z nami liczyć, bo jesteśmy silną grupą, nie da się nas pominąć, nie da się nas nie zauważyć), jesteśmy zwarci, chyba nawet coraz mniej skłóceni, skoro „na górze” doszło do konsensusu. Liczymy się, bo mamy swój język, swoje szkoły, swoje media, a przede wszystkim całą rzeszę niestrudzonych działaczy, którzy pracę społeczną wyssali z mlekiem matki.

Po drugie, hasło niesie także – przynajmniej dla mnie – ważne przesłanie. Będziemy dalej się liczyć, kiedy wszyscy zadeklarujemy w przyszłorocznym Spisie Powszechnym polską narodowość. Wtedy będzie można nas dokładnie policzyć. Proste jak pięć metrów druta w kieszeni – jak słyszałem od jednego ze swoich nauczycieli dawno temu.

Dziesięć lat temu, przygotowując się do konkursu na stanowisko redaktora naczelnego „Głosu Ludu”, wymyśliłem proste hasło „Postaw na polskość”. Przyswiecało kampanii przed Spiszem Powszechnym 2010. Powiem szczerze: nie myślałem nad nim długo, wpadłem na nie, jak sobie przypominam, w nocy. Prawda jest też taka, że przed takimi ważnymi wydarzeniami, jak Spis Powszechny, hasła muszą być proste i jasne. Można je oczywiście rozwijać w dyskusji, ale w ogólnym przekazie ma funkcjonować po prostu „Liczymy się”.

To jak, liczymy się? Teraz wszyscy musimy zrobić ten drugi, najważniejszy krok, żeby liczący nas mieli problem z wielością deklaracji na rzecz polskości. Siła tkwi w jakości, ale w przypadku Spisu Powszechnego liczby mają niebagatelne znaczenie. Nie możemy o tym zapomnieć.

Nowe działki dla chętnych

Stonawa przygotowuje dziesięć gminnych działek pod budowę domów jednorodzinnych. Grunty na Nowym Świecie, na granicy Stonawy i Olbrachcic, są już w pełni uzbrojone. Aktualnie trwa budowa nowej drogi i chodnika. – Nasza gmina ma w długofalowym programie rozwijanie budownictwa w miejscach, gdzie jest to możliwe oraz uzbrajanie terenów, na których ludzie mogą budować domy – tłumaczy w rozmowie z „Głosem” wójt Andrzej Feber. – To jest dla nas najkorzystniejsze rozwiązanie, ponieważ ludzie sami budują, sami utrzymują swoje domy i gmina nie musi się troszczyć o mieszkania. Chcemy dużo inwestować także dlatego, aby w tym trudnym okresie ludzie mieli pracę, aby pieniądze się obracały. Koronawirus pokazał nam, że jeżeli nie będzie inwestycji, to się będzie źle działo.

Gmina Stonawa już przed kilku laty kupiła działki na granicy z Olbrachcicami, aby je uzbroić w sieci inżynieryjne, a następnie sprzedać pod budownictwo jednorodzinne.

– W naszej wsi nie mamy zbyt dużo takich miejsc, gdzie można

budować, ze względu na szkody górnicze – dodaje wójt. – Tu, na granicy z Olbrachcicami, plan zagospodarowania przestrzennego to umożliwia.

Budowa sieci inżynieryjnych już się zakończyła. Działki mają podłączenie do wodociągu, kanalizacji, elektryczności i gazu. Ich powierzchnia wynosi od 10 do 12 arów. Do końca roku zostanie oddana do użytku droga i chodnik. W przyszłym roku gmina będzie sprzedawała działki chętnym, nie tylko stonawianom, ale także przyjezdnym.

– Zainwestowaliśmy w te wszystkie prace ponad 30 mln koron. Otrzymaliśmy dotację z Ministerstwa Finansów jako rekompensatę za szkody górnicze. Nasz udział wynosi 20 proc. tej kwoty – wylicza Feber. (dc)

• Wójt Andrzej Feber na placu budowy nowej drogi.
Fot. DANUTA CHLUP

DZIŚ...

25

września 2020

Imieniny obchodzą:

Aurelia, Kleofas

Wschód słońca: 6.35

Zachód słońca: 18.38

Do końca roku: 97 dni

(Nie)typowe święta:

Światowy Dzień

Tabliczki Mnożenia

Przysłowia:

„Gdy Kleofas we mgle

chodzi, mokrą zimą

zwykle zrodzi”

JUTRO...

26

września 2020

Imieniny obchodzą:

Cyprian, Damian, Justyna

Wschód słońca: 6.37

Zachód słońca: 18.35

Do końca roku: 96 dni

(Nie)typowe święta:

Ogólnopolski Dzień

Aptekarza

Przysłowia:

„We wrześniu gdy tłuste

ptaki, srogo się zima da

ludziom we znaki”

POJUTRZE...

27

września 2020

Imieniny obchodzą:

Gaja, Wincenty

Wschód słońca: 6.38

Zachód słońca: 18.33

Do końca roku: 95 dni

(Nie)typowe święta:

Międzynarodowy Dzień

Głuchych i Języka

Migowego

Przysłowia:

„Strasna jest wrześniowa

słota – miarka deszczu,

korzec błota”

POGODA

piątek

dzień: 17 do 19 C

noc: 17 do 16 C

wiatr: 4-6 m/s

sobota

dzień: 14 do 15 C

noc: 11 do 9 C

wiatr: 2-3 m/s

niedziela

dzień: 9 do 11 C

noc: 10 do 8 C

wiatr: 3-4 m/s

Będzie służył przez

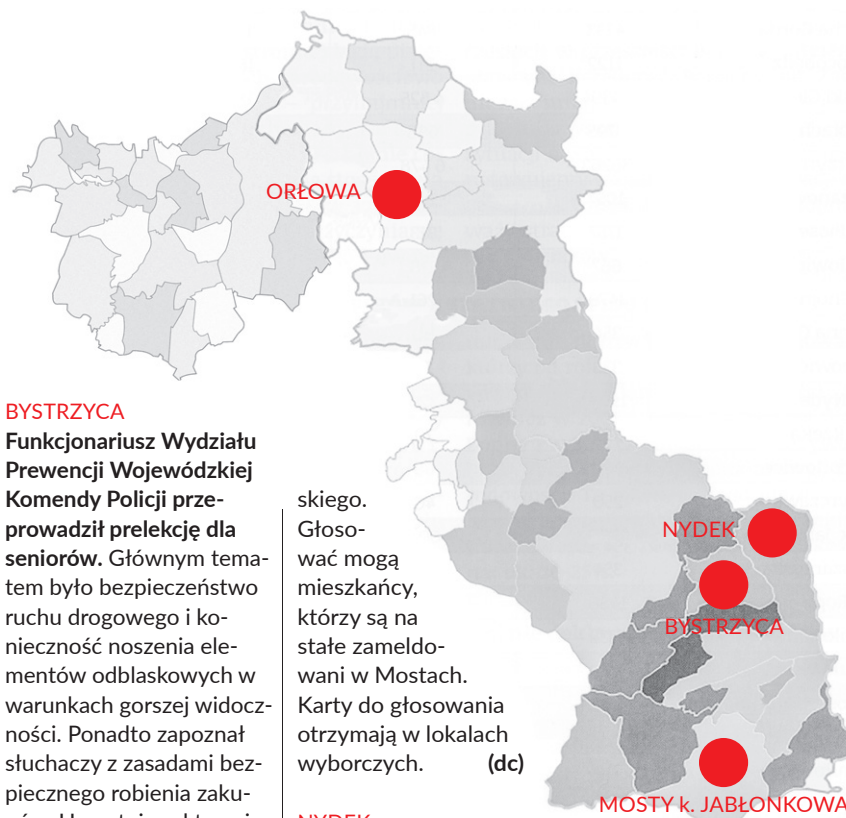
Rada Kongresu Polaków żywo interesuje się postępowaniem prac związanych z generalnym remontem Polskiego Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Czeskim Cieszynie. We wtorek rano dwaj prezisi Kongresu odwiedzili plac budowy, a w rolę ich przewodnika wcielił się Stanisław Folwarczny, wicehetman województwa morawsko-śląskiego odpowiedzialny za sprawy szkolnictwa i sportu.

Witold Koźdoń

Chcieliśmy, by Stanisław Folwarczny pokazał nam remontowany obiekt i opowiedział o

DZIEJE SIĘ W REGIONIE

BYSTRZYCA

Funkcjonariusz Wydziału Prewencji Wojewódzkiej Komendy Policji przeprowadził prelekcję dla seniorów. Głównym tematem było bezpieczeństwo ruchu drogowego i konieczność noszenia elementów odbłaskowych w warunkach gorszej widoczności. Ponadto zapoznał słuchaczy z zasadami bezpiecznego robienia zakupów. Uczestnicy aktywnie włączyli się w dyskusję dotyczącą bezpieczeństwa w domu oraz praktyk oszustów czających się na seniorów, m.in. w Internecie. (dc)

MOSTY k. JABŁONKOWA

W dniach 2-3 października w gminie odbędzie się referendum nt. zmiany nazwy wsi. Mieszkańcy będą odpowiadali na pytanie, czy zgadzają się, aby nazwa Mosty koło Jabłonkowa została skrócona i brzmiała tylko Mosty. Referendum będzie się odbywało równoległe z wyborami do Rady Województwa Morawsko-Śląskiego. (dc)

NYDEK

Trwa budowa repliki drewnianej góralskiej posiadłości z 1848 roku, która stała naprzeciwko restauracji „Nydeczanka”. Rada Gminy już w 2015 roku zdecydowała o jej wybudowaniu, ją wyburzyła. Budowa repliki chaty i stodoły, zaprojektowana przez architektów z Baszki, ma się zakończyć w przyszłym roku. Większość kosztów budowy pokryje Unia Europejska. Gmina ma zamiar otworzyć w obiekcie muzeum i centrum informacji turystycznej. (dc)

ORŁOWA

Biblioteka Miejska uruchomi 1 października nową, ciekawą usługę dla czytelników. W placówce będą oni mogli nie tylko pożyczać, ale także kupować nowe książki. Atrakcyjne dla kupujących będą zamawiali za pośrednictwem portalu, z którego korzystają biblioteki podczas realizacji swoich zamówień. Dzięki temu prywatnie osoby będą mogły nabyć dowolną książkę po cenie hurtowej i z darmową dostawą. (dc)

kolejne dziesięciolecia

• Wtorkowa wizyta najważniejszych przedstawicieli Kongresu Polaków w RC na placu budowy remontowanego Polskiego Gimnazjum w Czeskim Cieszynie miała typowo roboczy charakter. Od lewej: Mariusz Wąłach, Józef Szymeczek i Stanisław Folwarczny. Fot. WITOLD KOZDŃ

postępie prac. Zwróciliśmy się zaś do niego, ponieważ na co dzień trzymam rękę na pulsie, nadzorując tę inwestycję – tłumaczył Mariusz Wąłach, prezes Kongresu Polaków w RC.

– Od lat nie ma już gimnazjum w Orłowej, więc czeskokocieszyński gimnazjum jest jedynym gniaz-

dem, w którym rodzi się cała polska inteligencja na Zaolziu. Z tego powodu mocno interesuje nas, co się tutaj dzieje – dodał Józef Szymeczek, wiceprezes Kongresu Polaków.

Stanisław Folwarczny przypomniał z kolei, że przed rozpoczęciem modernizacji budynek

gimnazjum był w tak złym stanie technicznym, że rozważano zamknięcie szkoły i przeniesienie jej na ul. Frydecką. – Taki wariant był realnie brany pod uwagę, szczęśliwie skończyło się na tym, że na ul. Frydecką trafił czeskokocieszyński Dom Dzieci i Młodzieży, a w gimnazjum województwo zdecydowało się jednak zainwestować – mówił Stanisław Folwarczny. Podkreślał przy tym, że największy problem stanowiły drogi pożarowe, które nie odpowiadały już współczesnym wymogom. Inny „temat” stanowił dach sali gimnastycznej. – Jeszcze inne problemy stwarzał świetlik, który przeciekał, powodował ogromne straty ciepła, a cała jego konstrukcja była mocno skorodowana – wyliczał wiceheta-

man. Teraz wszystkie te problemy zostaną usunięte, a dodatkowo gmach gimnazjum zostanie docieplony. Prace mają pochłonąć 70 mln koron. Remont potrwa do sierpnia 2021 roku. – Generalnie roboty idą zgodnie z harmonogramem. Oczywiście rodzą one szereg niedogodności, ale mam nadzieję, że po zakończeniu inwestycji budynek będzie służył polskiej społeczności przez kolejne dziesięciolecia – stwierdził Stanisław Folwarczny. ▲

Chcą zadośćuczynienia

Samorządowcy z Karwiny, Hażlerów i Orłowej nie chcą, żeby rząd czeski, poszczególne ministerstwa oraz przedsiębiorstwo OKD sami decydowali o sprawach, które dotyczą przyszłości górniczych miast i gmin naszego regionu. Tą najbardziej aktualną jest kwestia wykorzystania państwowych majątków OKD po anonsowanym zakończeniu wydobycia.

Wspólne stanowisko w tej sprawie przygotowali prezydent Karwiny, Jan Wolf, zastępca prezydenta Hażlerów, Ondřej Beránek, oraz burmistrz Orłowej, Miroslav Chlubna. Na spotkaniu w karwiń-

skim ratuszu ustalili, że wspólnie będą się domagali, by majątek ten został przekazany samorządom lokalnym. Ich zdaniem, dzięki temu doszłoby do zadośćuczynienia za krzywdy, które zostały wyrządzone miastom, gminom i ich mieszkańcom w czasie wielu dziesięcioleci wymuszonego wykupywania domów i gruntów pod wydobycie oraz dewastacji środowiska naturalnego, a także poprzez nieudolną prywatyzację oraz wyprowadzanie z regionu zysków ze sprzedaży węgla. Gospodarze miast stwierdzili ponadto, że jedynie samorządy lokalne mogą zagwarantować, że były ma-

jątek OKD będzie przynosić korzyści mieszkańcom górniczego regionu, a nie niezwiązanym z nim podmiotom z zewnątrz. W związku z tym wystosowali apel do rządu, odpowiednich ministerstw i OKD, by nie pozwolili na rozsprzedanie pozostałego majątku państwowego, które będzie miało tylko jeden cel – uzyskanie dochodu na pokrycie krótkookresowych strat. – Chcemy być uczestnikami wszystkich rozmów dotyczących naszej przyszłości. Wierzymy, że tym razem rząd zechce rozwiązywać nasze problemy razem z nami – stwierdzają Wolf, Beránek i Chlubna. (sch)

Więc chodź, pomaluj mi... ekran

Przy dworcu kolejowym w Nawsiu powstają murale z miejscowymi motywami. Widzieliście już pomalowane ekrany akustyczne? Autorem większości projektów jest frydeckie Studio U Utěrky.

– Staramy się umieszczać tutaj miejscowe motywy. Są tutaj rośliny, historyjki z wykorzystaniem gwary, historyczne mapy – wyjaśniał w czwartek „Głowski” prosto z drabiny malarz i grafik, Martin Krkošek.

Z inicjatywą upiększenia szarych ekranów akustycznych wyszedł Urząd Gminy w Nawsiu. – Chcieliśmy je w jakiś sposób zasłonić, wcześniej w ramach Dnia Ziemi posadziliśmy różne rośliny, ale nie bardzo się to przyjęło. Myśleliśmy więc o tym, jak wykorzystać tę przestrzeń, żeby nawiązywała do historii i tradycji gminy i żeby było oryginalnie – stwierdził zastępca wójta, Marian Waszut.

Projekt nie jest jeszcze zamknięty,

• Autorem murali jest m.in. Martin Krkošek. Fot. SZYMON BRANDYS

a gmina – jak podkreślają władze – jest otwarta na wszelkie propozycje. – Mamy nadzieję, że jeszcze zgłosi się ktoś z nowymi pomysłami. Cze-

kamy na opinie nie tylko grafików, ale wszystkich naszych mieszkańców i turystów – dodał Waszut. (szb)

REKLAMA

Zamykanie kopalń to niejedyny problem regionu

Obwód karwiński musi walczyć z wieloma przeciwnościami. Gospodarczymi, ekologicznymi, socjalnymi.

• Dożynki w Stonawie to pielęgnowanie tradycji przodków, ale też spotkania ważnych osób i rozmowy o regionie. Od lewej przewodniczący Parlamentu RC Radek Vondráček, wójt Andrzej Feber oraz konsul generalna RP w Ostrawie Izabella Wołtejkó-Chwastowicz.

Niestety, opłacalne złoża węgla zostały już wykopane. Jedynym wyjątkiem jest zakład ČSM z kopalniami Północ i Południe, gdzie wydobycie ma być prowadzone do roku 2030. Państwo musi mu pomóc, przejmując pod DIAMO już zamknięte kopalnie Pasków i Łazy, a później na razie fedrujące Darków i ČSA. Likwidacja potrwa kilka lat i da pracę wielu ludziom.

Jest jeszcze wiele rzeczy, o które musimy walczyć. To lepsze i wcześniejsze odprawy dla pracowników dołowych, fundusze unijne i nowe miejsca pracy. Konieczne jest włączenie w to władz wojewódzkich. Unijne kompensacje muszą w całości trafić do regionu.

Ważną kwestią jest dla mnie reforma systemu emerytalnego i socjalnego, wsparcie dla gmin oraz zapewnienie większych środków na edukację, cele społeczne i kulturę.

Moja piątka dla regionu

✓ Rzetelne plany wygaszania wydobycia węgla, lepsze odprawy dla pracowników dołowych i miejsca pracy w nowych sektorach.

✓ Bezpieczny system emerytalny – jakość życia emerytów nie może być zagrożona! System ma być zasługowy, gdy pracujący dłużej i zarabiający mają wyższą emeryturę niż bumelanci.

✓ Inwestycje publiczne w infrastrukturę to sposób na kryzys. Środki należy inwestować. Nie przejadać!

✓ Kto programowo unika pracy, nie może żyć na koszt innych. Zasiłki socjalne tylko dla potrzebujących.

✓ Innowacyjność i sprawne państwo, uproszczone postępowania administracyjne. Na przykład przyciągająca się budowa obwodnicy Karwiny. Kiedy z biurokracją nie daje sobie rady państwo, to co dopiero obywatel.

Od 30 lat z powodzeniem walczę o interesy gminy oraz regionu. To mój cel w Senacie. Dzięki naszym staraniom Śląsk dysponuje większymi funduszami. Może ich być jeszcze więcej. Państwa głosy zdecydują.

Karwina potrzebuje nowego, mocnego głosu w Senacie!

Andrzej Feber. Kim jestem?

Urodziłem się w Stonawie w 1951 roku. Tu spędziłem całe swoje życie. Jestem inżynierem, pracowałem w kopalni do roku 1990, kiedy wybrano mnie po raz pierwszy wójtem.

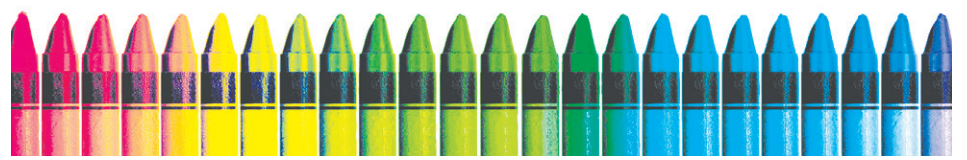
Do polityki wstąpiłem pod presją okoliczności, gdy postanowiłem uratować Stonawę, gdzie Febrowie mieszkali i pracowali od wielu pokoleń. Wioskę, która jak wiele innych miała zniknąć w wyniku rabunkowego wydobycia węgla. Zatrzymałem wyburzanie domów. Stonawa ma dziś np. odremontowane szkoły, nową halę sportową, parki, odnowiony Dom PZKO. Współobywatele doceniają to i gospodarzem gminy jestem już 8. kadencję.

W latach 2000-2006 byłem senatorem. Udało się wtedy przeforsować m.in. uznawanie dyplomów polskich uczelni przez RC i wiele ważnych ustaw. Jestem dumny ze swej polskości.

Razem z żoną jesteśmy aktywnymi członkami PZKO, czwórka naszych wnuków chodzi do polskich szkół w Koszarzyskach, Jabłonkowie oraz do przedszkola w Stonawie. Kto chciałby się czegoś więcej o mnie dowiedzieć, polecam link do jednego z odcinków dokumentu „Przystanek Zaolzie”: <https://drive.google.com/file/d/1wT4uxOwEz5IY34zIzBVI03poVpQSadf2/view?usp=sharing>.

GŁOSIK

E-mail: danuta.chlup@glos.live

Pisząc do nas, podaj swój wiek, klasę i adres szkoły, do której uczęszczasz. Prosimy o nadsyłanie listów o objętości do 2000 znaków ze spacjami.

Ogródek wydał plony

W Polskiej Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Olbrachcicach dzieci troszczą się o warzywa. W ub. piątek wraz z paniami nauczycielkami zaprosiły rodziców i dziadków na „Dzień Farmera”.

Danuta Chlup

Adelka Stebel z czwartej klasy wraz z młodszymi koleżankami obsługiwała stoisko, w którym można było nabyć różnego rodzaju jarzyny, sok z czarnego bzu, konfitury, melisę, suszone owoce, laleczki i woreczki z lawendą, wianuszki z roślin oraz szereg innych produktów. W innym stoisku oferowano chleb ze smalcem, domowe kiełbaski i wypieki. Te wszystkie towary były efektem pracy dzieci i nauczycielek w szkole i przedszkolu oraz rodziców.

W olbrachcickim ogródku szkolnym dzieci mają do dyspozycji podwyższone grządki, kompostownik, tablice edukacyjne z nazwami zwierząt i roślin. Szkoła otrzymała je w ramach projektu ogłoszonego przez Lokalną Grupę Działania w Hawierzowie, wspartego z Unii Europejskiej.

Wczesną wiosną grządki były przygotowane pod uprawę. Dzieci miały wspólnie sadzić rośliny i pielęgnować je. Niestety koronawirus w tym przeszkodził. Ale dzieci się nie poddały! Posadziły rośliny w domach, w doniczkach i innych pojemnikach, i opiekowały się nimi razem z rodzicami. W maju, kiedy uczniowie wrócili do szkoły, przesadzili rośliny

na szkolne grządki. Plony, które zebrano latem i na początku nowego roku szkolnego, były zaskakująco obfite. Na przykład dwie rośliny dały aż 10 kilogramów ziemniaków. Przedszkolaki własnoręcznie je wykopały. Obrodziły także pomidory. Na niektórych roślinach, na przykład cukiniach i kukurydzy, plony jeszcze dojrzewają.

– Uważam, że te podwyższone grządki są „genialne”. Jest w nich ciepło, rośliny bardzo dobrze rosną – chwaliła dyrektor Jolanta Kożusznik.

– Dzieci same robiły różne rzeczy, które tu sprzedajemy, a na lekcjach matematyki uczyły się, jak prowadzić te nasze stoiska – sklepiki, jak zorganizować sobie pracę, jak liczyć pieniądze, przy-

mować je i wydawać resztę – tłumaczyła dyrektorka.

Jasio Skotnica z piątej klasy zna się na uprawach, ponieważ jego rodzice mają duże gospodarstwo.

– Najbardziej podoba mi się kukurydza, która tak wysoko wyrosła. Ja też sadziłem w domu kukurydżę. Potem przynieśliśmy rośliny do świetlicy i przesadzaliśmy je – mówił, wskazując z dumą dorodne rośliny.

W ramach „Dnia Farmera” dzieci współzawodniczyły na kilku stanowiskach, na których panie przygotowały dla nich zadania związane z ogrodem i roślinnością. Musiały na przykład jak najszybciej wygrzebać ziemniaki z ziemi, załadować je na małe taczki i zawieźć na wyznaczone miejsce.

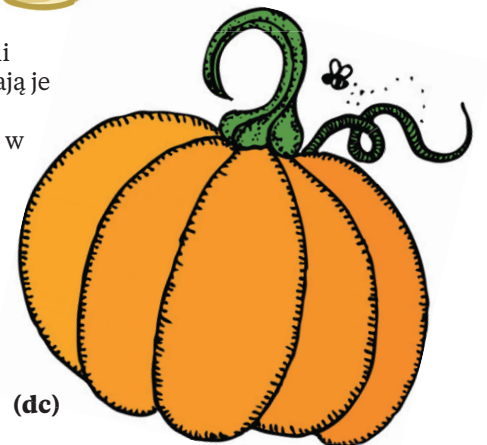
• Adelka Stebel (w środku) sprzedawała w stoisku przetwory i roślinne dekoracje. Fot. DANUTA CHLUP

KRZYŻÓWKA Z ROŚLINAMI

Głównym tematem dzisiejszego „Głosika” są rośliny. Również krzyżówka dotyczy tego tematu. Nim zaczniecie ją rozwiązywać, przeczytajcie artykuł o Dniu Farmera – znajdziecie w nim niektóre wyrazy występujące w krzyżówce. Rozwiązanie przeczytacie pionowo na ciemniejszym tle. Wysyłajcie je do 5 października na adres mailowy danuta.chlup@glos.live. Książkę za poprawne rozwiązanie poprzedniej łamigłówki otrzymuje Jakub Reli z Karwiny.

1.	P	O	K	R	Z	Y	W	A
2.	L	A	W	E	N	D	A	
3.	S	A	D	Z	I	Ć		
4.	G	R	Z	Ą	D	K	I	
5.	A	L	T	A	N	A		
6.	N	A	S	I	O	N	A	
7.	K	O	N	E	W	K	A	
8.	D	Y	N	I	A			

1. Roślina, której nie lubimy dotykać, bo parzy
2. Intensywnie pachnąca roślina o fioletowych kwiatach, którą dzieci z Olbrachcic wykorzystały do tworzenia dekoracji
3. Wkładac sádzonki do ziemi
4. W olbrachcickiej szkole mają je podwyższone
5. Lekka drewniana budowla w ogrodzie, w której lubimy posiedzieć w letni dzień
6. Sypimy je do gleby, żeby wyrosły z nich rośliny
7. Naczynie służące do podlewania kwiatów
8. Z wydłubanymi otworami i świeczką w środku budzi strach.

(dc)

PLACE ZABAW

KARWINA-FRYSZTAT, PARK

W centrum Karwiny, w Parku Bożeny Némcowej, znajduje się jeden z najbardziej atrakcyjnych placów zabaw w regionie. Główny tor przeszkód, przypominający wyglądem słowiańskie grodzisko, liczy sobie kilkadziesiąt metrów, składa się z kilku wież połączonych dwupoziomowo zawieszonymi ruchomymi mostkami.

Co na Was czeka?

Duży tor przeszkód, mniejszy tor przeszkód, zjeżdżalnie klasyczne oraz rurowa, różnego rodzaju huśtawki (w tym wiełosobowa w kształcie węża). Ciekawostką są rozmieszczone na terenie placu indiańskie to-

temy. Część placu pokryta jest piaskiem.

Kiedy można się tam wybrać?

Nie ma ograniczeń. Plac przeznaczony jest dla dzieci od lat trzech.

Gdzie można kupić lody lub ciastko?

Kawiarnia z tarasem, oferująca bogaty wybór napojów, ciastek i innych deserów, znajduje się tuż obok placu.

(dc)

Fot. DANUTA CHLUP

Pokażą modę (jak) ze snu

Kiedy chodzi o dobroczynność, nie ma „się zlituj”. To jeden z powodów, dlaczego wbrew przeciwnościom losu organizatorki tegorocznego charytatywnego pokazu mody „Kwiat Morwy” nie zamierzają z niego rezygnować. Rozmawiamy z jedną z nich, czwartoklasistką Polskiego Gimnazjum w Czeskim Cieszynie, Beatą Bardoń.

Beata Schönwald

„Kwiat Morwy” miał już się odbyć w czerwcu. Na jakim etapie przygotowań zaskoczyła was pandemia koronawirusa?

– Pierwotnie impreza miała się odbyć 11 czerwca. Kiedy okazało się, że nie będzie jej można zrealizować, miałyśmy już praktycznie wszystko przygotowane. Wszystkie sprawy organizacyjne były pozalutowane, sponsorzy zaproszeni, pozostał już tylko sam wystrój sali, który miałyśmy zrobić tuż przed pokazem. Nagle okazało się, że z tego wszystkiego musimy zrezygnować i szukać innego terminu.

A kreacje? Te też już były gotowe?

– Na szczęście nie. Mówię „na szczęście”, bo jeśli chodzi o ubiegłorocznych czwartoklasistów, to ich praca poszłaby na marne. Rozpoczął się rok akademicki i studenci, którzy wyjechali poza Zaolzie, nie mieli szans, żeby we wtorek po południu przyjechać do Czeskiego Cieszyna. Co do pozostałych projektantów, trudno mi powiedzieć, czy ktoś pracował już wcześniej nad swoją kolekcją. Ale jedno jest pewne. Dzięki przeniesieniu imprezy z czerwca na październik wszyscy mieli więcej czasu na to, żeby swoje projekty dobrze przemyśleć, może coś zmienić, dodać.

Obecnie sytuacja epidemiologiczna też niespecjalnie sprzyja. Jak na razie „Kwiat Morwy” się jednak odbędzie?

– Wierzmy w to i mamy nadzieję, że nie dojdzie do zaostrzenia istniejących ograniczeń. Rozmawialiśmy na ten temat również z dyrektorem naszej szkoły, Marią Jarnot, która nam potwierdziła, że „Kwiat Morwy” nie będziemy odwoływać.

Na tej imprezie zwykle były tłumy. Teraz jest ograniczona liczba uczestników, a każdy powinien mieć zapewnione miejsce siedzące. Jak sobie z tym poradzić?

• Beata Bardoń ma nadzieję, że tym razem koronawirus tej imprezy już nie przekreśli. Fot. BEATA SCHÖNWARD

– Z jednej strony nie liczymy na tak tłumny udział jak w poprzednich latach, kiedy nie było pandemii. Z drugiej strony mamy świadomość, że musimy mieć przygotowane krzesła dla każdego uczestnika i w jakiś sposób regulować liczbę gości. Czy będzie to na zasadzie rozdawania numerków przed wejściem do sali, czy zaprowadzimy przedsprzedaż biletów, to dopiero musimy ustalić. Wszystkich uczestników, z wyjątkiem prezentujących się modelek na molo, oczywiście, będą obowiązywały maseczki.

Ile w tym roku zobaczymy kolekcji?

– Około dziesięciu. Niestety, pierwszoklasistów nie udało nam się już w to włączyć, ponieważ dopiero co rozpoczęli naukę w gimnazjum. Jest raczej nierealne, żeby w międzyczasie uszyli jeszcze kreacje na pokaz. Co natomiast uważamy za pozytywne zjawisko, to udział projektantów-chłopaków.

Jaki jest temat tej edycji?

– Jeszcze przed pandemią myślałyśmy o temacie w sensie „spełnienia marzeń, snów”. Potem jednak zdecydowałyśmy się na krótką nazwę „Dobranoc”, w związku z czym obowiązkowym modelem będą piżamy i koszule nocne. Konkursowym projektem będą natomiast kapcie. Chociaż najpierw myślałyśmy o maseczkach, to z upływem

czasu stwierdziłyśmy, że tego dodatku mają już wszyscy serdecznie dość. Licytować będziemy więc zwycięskie kapcie.

Jednym z celów tej imprezy jest dobroczynność. Na co przeznaczycie tegoroczny dochód?

– Przekażemy go na rzecz ośrodka Diakonii Śląskiej „Lydie” w Czeskim Cieszynie. ▲

Moda na pedagoga?

Dla ubiegłorocznych maturzystów rozpoczyna się rok akademicki. Na niektórych uczelniach odbyły się już pierwsze wykłady, na innych zajęcia ruszą pełną parą dopiero 5 października.

Jak co roku świeżych absolwentów Polskiego Gimnazjum w Czeskim Cieszynie można będzie spotkać praktycznie w każdym większym mieście uniwersyteckim. – Prym wiodzie w tym roku Brno. Tam zgłosiło się na studia najwięcej osób. Drugie miejsce zajmuje Ołomuniec i zaraz potem Praga – rekrutuje szkolna metodyk ds. wyboru zawodu, Barbara Kożusznik. Kolejnymi miastami, gdzie ubiegłoroczni gimnazjaliści podjęli studia, są Ostrawa, Zlin, Kraków czy Katowice. Do popularnych uczelni należą Uniwersytet Masaryka w Brnie, ołomuniecki Uniwersytet Palackiego, a z polskich szkół wyższych Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. – Nie ma już tak, jak było dawniej, że niemal każdy chciał studiować na Uniwersytecie Karola w Pradze. Obecnie mają wzięcie również uczelnie, które wcześniej stały w cieniu. Z roku na rok rośnie liczba osób zgłaszających się na Uniwersytet Mendela w Brnie czy Uniwersytet Tomasza Bati w Zlinie. Dawniej chodziło o wyjątki – przekonuje nauczycielka.

Mniej medyków i informatyków

Zmieniły się też preferencje świeżo upieczonych studentów. Jak wynika z danych, które udało się zebrać Barbarze Kożusznik, ubył kierunków medycznych, znacznie natomiast wzrosło zainteresowanie kierunkami pedagogicznymi i przyrodniczymi. – Cieszy nas, że młodzi ludzie chcą podejmować studia nauczycielskie i że wybierają przy tym przedmioty ścisłe, jak np. matematykę i fizykę czy chemię z biologią – stwierdza metodyczka. Dodaje, że w czołówce preferowanych kierunków są również kierunki techniczne, np. maszynoznawstwo. Powoli natomiast ustaje informatyczny boom, a popularną niegdyś psychologię w tym roku wybrała zaledwie jedna osoba. – Jeśli chodzi o nietypowe kierunki, to mamy obecnie dwa takie. Po

• Uniwersytet Tomasza Bati w Zlinie cieszy się wśród gimnazjalistów rosnącą popularnością. Fot. ARC

wielu latach przerwy mamy kandydata na księdza, który podjął studia teologii katolickiej w Ołomuńcu, a z kolei jedna dziewczyna zgłosiła się na wydział wojskowy do Brna – uzupełnia Kożusznik.

Polska trudna do zdobycia

Mało osób natomiast trafiło w tym roku na studia do Polski. Zawinił koronawirus, który najpierw opóźnił rekrutację, a potem zmniejszył liczbę miejsc stypendialnych o połowę. – Ponieważ były zamknięte granice, nie mogła przyjechać z Polski komisja egzaminacyjna, by jak co roku przeprowadzić w gimnazjum egzaminy wstępne. Dlatego postanowiono przyjmować studentów na podstawie konkursu świadectw z końca trzeciej klasy i półroczna klasy czwartej, z tym, że zostanie przyjętych o połowę mniej osób niż zwykle. Na dziś mamy potwierdzone, że spośród 17 osób, które złożyły aplikację na studia do Polski, 4 osoby dostały się do Krakowa na prawo, a dwie inne czekają jeszcze na decyzję. Natomiast poza systemem stypendialnym będzie podejmowało studia w Polsce jeszcze trzech innych naszych uczniów, którzy mają polskie lub podwójne obywatelstwo – wyjaśnia nauczycielka gimnazjum.

Nie było tak źle...

Jej zdaniem, mimo wszelkiej zawieruchy, jaką powoduje pandemia koronawirusa, ubiegłoroczni maturzyści wyszli na swoje i większość została przyjęta na te kierunki, o których marzyła. – Część szkół zrezygnowała z organizowania własnych egzaminów wstępnych i przyjmowała na zasadzie testów SCIO, niektóre egzaminy były przeprowadzane formą on-line. Inne uczelnie przyjmowały z kolei studentów na podstawie konkursu świadectw – podsumowuje Barbara Kożusznik. (sch)

REKLAMA

SPOLEČNĚ S VÁMI

DOKÁŽEME VÍC PRO NAŠ KRAJ

45
lete

- VYTVOŘÍME NOVÁ PRACOVNÍ MÍSTA
- PODPOŘÍME ŠKOLSTVÍ, SPORT A KULTURU
- ZAJISTÍME VÍCE LÉKAŘŮ A ZUBAŘŮ
- NEBUDEME KRAJEM NA OKRAJI ČESKA
- ZADRŽÍME VODU V NAŠÍ KRAJINĚ

ČSSD

www.cssd2020.cz

kandidátka do zastupitelstva
Morávskoslezského kraje

Kateřina
CHYBIDZIUROVÁ

Dwudziestka inaczej

Po raz 20. na lotnisku w Mosznowie niedaleko Ostrawy odbyły się Dni NATO. Tradycyjnie zgromadziły zastępy różnych wojsk z kilku krajów. Tym razem zabrakło publiczności. Na miejsce mogli dotrzeć jedynie zaproszeni goście i dziennikarze. I to ci reporterzy, którzy odwiedzili imprezę dotychczas co najmniej dwa razy. Nie było więc łatwo. Każdemu czegoś brakowało.

Bez ludzi jest tak jakoś aż nazbyt spokojnie, pusto, wręcz smutno – stwierdziła Blanka Stará, przedstawicielka grupy Saab, partnera generalnego Dni NATO. – Co roku przyjeżdżamy, by wziąć udział w tym wydarzeniu, ale tym razem jest inaczej. Bardzo brakuje nam kontaktu z publicznością – zgodnie mówiło trzech żołnierzy ze znanej nam Jednostki Wojskowej AGAT w Gliwicach.

Na miejscu można było obejrzeć wiele ciekawych rzeczy. Doceniono żołnierzy, którzy pomagali w walce z chińskim wirusem, obchodzono 15-lecie samolotów Gripen w służbie Armii RC, które były jedną z ciekawostek. Duże wrażenie robiła symulacja tankowania w locie w wykonaniu niemieckiego giganta A400M. Efektowne okazało się także lądowanie bojowe w wykonaniu elitarnych jednostek wojsk polskiego i czeskiego. Polscy skoczkowie z jednostki AGAT wraz z członkami 43. Batalionu Powietrzno-Desantowego Armii Czeskiej skakali z dwóch wysokości – Polacy wyżej z białymi spadochronami, Czesi z czerwonymi na pułapie niższym. Ważnym wydarzeniem była także premiera samolotu treningowego i lekkiego myśliwca L-39NG powstałego we współpracy firm Aero Vodochody AEROSPACE i Omnipol.

Nie mogło oczywiście zabraknąć akcji służb mundurowych – na przykład napadu „złych” na autobus eskortowy, a następnie odbicie go przez służby więzienne. Atak wojska na bazę wroga 7. Brygady Zmechanizowanej z udziałem ciężkiego sprzętu, takiego jak m.in. czołg T-72, również na długo pozostanie w pamięci „widzów”.

Jak było, zobaczcie na zdjęciach w fotoreporcie i krótkim materiale filmowym na naszej stronie internetowej www.glos.live.

**Tekst i zdjęcia:
NORBERT DĄBKOWSKI**

WIKTORIA 1920 (20)

28 sierpnia – 3 września

Trwają walki z 1. Armią Konną pod Zamościem. Miasta bronią wojska polskie i ukraińska 6. Dywizja płk. Marko Bezruczki. 31 sierpnia 1. Dywizja Kawalerii płk. Juliusza Rómmla stacza z wycofującą się armią Siemiona Budionnego walkę pod Komarowem – ostatnią wielką bitwą kawaleryjską XX wieku; pokonani bolszewicy uchodzą za Bug.

Mimo ogromnych strat najeźdźców (łącznie 25 tysięcy zabitych, 66 tysięcy w niewoli, 40 tysięcy internowanych w Prusach), Michaił Tuchaczewski planuje nową ofensywę na Warszawę; z głębi Rosji nadchodzi uzupełnienia. Polskie wojska, po odpoczynku, przegrupowują się do nowych operacji. 3 września Ministerstwo Spraw Wojskowych w komunikacie chwali waleczność wojska, gani natomiast jego nielegalne rekwizycje i pogromy na Żydach.

Zygmunt Klukowski, ordynator szpitala

Zbliżały się krytyczne dla nas dni. Przez miasteczko przeciągały coraz liczniejsze tabory uciekinierów. (...) Jechały powozy i bryczki, a najczęściej duże wozy drabiniaste zaprzężone w dobre konie dworskie, naładowane rozmaitymi rzeczami, skrzyniami, walizkami, pościelą. Nie wszystkimi pojazdami powozili furmani lub fornale. Na bardzo wielu wozach siedzieli z lejcami w rękach dostatnio ubrani panowie, a nawet panie i młode panienki. Niemało wozów jechało z księżmi, też bez furmanów, powozili sami, czasem obok siedziała gospodyni. Widok uciekających ziemian, a zwłaszcza księży, wyprowadzał z równowagi mojego intendenta, eksdziedzica Rzuchońskiego. Stawał on w otwartym oknie i przy przejeździe księży zawsze zaczynał śpiewać na cały głos, niemiłosiernie fałszując: Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród... Jadący podnosili głowy w stronę okna i zaciniali batem konie. (...)

Bolszewicy podeszli pod Zamość i przecięli szosę na Szczepieszyn. Byliśmy już odcięci od Zamościa, lecz jeszcze przez parę godzin porozumiewaliśmy się z nimi telefonicznie, dopóki nie przerwało drutów.

Szczepieszyn, 28 sierpnia 1920

Zygmunt Klukowski, Zamojszczyzna 1918-1959, Warszawa 2017

Juliusz Zdanowski,

ziemianin, polityk związany z Narodową Demokracją, w dzienniku

We środę na Radzie Obrony Państwa stawał (Aleksander) Skarbek wniosek o wydanie odezwy dziękującej wodzom i wojsku za obronę Warszawy i drugiej z podziękowaniem dla Francuzów. Z pierwszej zrobił Witos podziękowanie tylko żołnierzom. Nad drugą powstała długa dyskusja dopiero w wczorajszym posiedzeniu. Piłsudski oświadczył, że Francuzi tylko przeszkadzali, że żądali koniecznie cofnięcia się do Sanu, że francuski plan obrony został przez niego odrzucony, że tak samo zresztą odrzucony był plan (gen. Tadeusza) Rozwadowskiego, że on sam swoim planem odniósł zwycięstwo. Rozwadowski powtórzył (...) zdanie o

przeszkadzaniu i dodał nawet, że z Francuzami miał dużo kłopotu, bo się narzucali ze swoimi radami – i że wprost musiał ostrzegać swoich oficerów przed Francuzami, którzy starali się „szpiegować” wszystkie czynności. (...) Także przeciw wystąpił (minister spraw zagranicznych Eustachy) Sapieha, wołając, że demonstracja dla Francuzów to ublizienie godności narodowej. (...) Dalej odbyła się dyskusja o wojnie i pokoju. Jakie cele terytorialne stawiać dla pokoju, jakie stanowiska obsadzić na wypadek rozejmu lub przedłużania się wojny.

Naszyci ludzie przed dużymi aspiracjami powstrzymuje wytknięta przez Ententę linia Curzona i niewiara w wojsko, lewicę, chęć robienia koniecznie pokoju. Piłsudski, żądający wprost dalszej wojny, został w odosobnieniu wraz z dwoma swoimi generałami. Przyznam się, że tu raczej raczej jemu przyznaję. Robienie pokoju na linii Curzona pakuje nam bolszewię pod bok, umożliwia im pobicie (gen. Piotra) Wrangla i powrót z wiosną na Bug. Logiczny tu jest Piłsudski, żądający sojuszu z Wranglem i niewierzący w utrzymanie spokoju przez zawarcie pokoju. (...) Co do Wilna oświadczał Piłsudski, że chce je zająć, bo to jest strategicznie potrzebne, ale na podstawie porozumienia z Litwinami. Jeśli się nie zgodzą, to musimy ich zmusić.

Warszawa, 28 sierpnia 1920

„Dziennik Juliusza Zdanowskiego, t. 3: 4 VIII 1919-28 III 1921”, Szczecin 2014

Kanonier Stanisław Rembek,

10. Pułk Artylerii Polowej
Nagle wśród nieprzeniknionych ciemności od północnej strony odezwał się do nas bardzo bliski ogień karabinowy. Kule gwizdały na baterii tak gęsto, że początkowo nie śmieliśmy się poruszyć. (...) Odłamki i szrapnele furczały nam nad głowami. Wtem karabiny maszynowe zaczęły bić do nas od tyłu. Skierowaliśmy tam nasz pluton. Podporucznik Tarasewicz oznajmił nam, że musimy tu zginąć, bo nie mamy się dokąd wycofać – i kazał nam nałożyć bagnety. Bolszewicy oświetlali sobie plac boju rakietami. W ich blasku widać było, jak w ulicy za nami wojsko, policja i ludność cywilna budowała barykadę oraz zastaniała materacami okna. 2. pluton bił bez wytchnienia. (...)

Siedziałem w jakimś leju po granacie, polecając duszę Bogu. Wreszcie po jakichś dwóch godzinach wszystko ucichło. (...) Tymczasem na punkcie obserwacyjnym wszyscy byli pewni, że już zginie bez ratunku, brakło bowiem amunicji po dwóch dniach oblężenia.

(...) Bateria jest już ostrzelwana o wiele słabiej. Czasami tylko

zagwizdzą kule lub pięknie jakiś granat. Niedawno krążyły nad nami nasze samoloty. Artyleria bolszewicka biła do nich tak, że całe niebo pokryte było czarnymi obłoczkami pękających pocisków. (...) Podobno wczoraj nasz samolot rzucał na miasto kartki, żebyśmy się trzymali, bo idzie odsiecz.

Zamość, 31 sierpnia 1920

Stanisław Rembek, „Dzienniki. Rok 1920 i okolice”, Warszawa 1997

Płk Juliusz Rómml, dowódca 1. Dywizji Kawalerii WP

Przejeżdżamy przez pole bitwy, które jest literalnie usłane trupami ludzi i koni. Koło jednego zabitego zatrzymujemy się; jest to kobieta, która prowadziła do szarży bolszewików i zachęcała ich do walki, gdy zaczęli uciekać. Porucznik 9. pułku ułanów Wojciechowski uderzył ją szabłą po głowie i wtedy dopiero zauważył, po długich włosach, że to kobieta. (...) Widocznym było, że Budionny zaczyna się cofać.

(...) Popłoch stawał się coraz większy. (...) Wozy przewracały się, woźnice odcinali postronki i pędzili konno cwałem ku przepławie. Całe mrowie koni i ludzi rozbiegło się w prawo i w lewo drogi po przyległych polach. (...) Nasze baterie, które wbrew prośbom brygadierów zostawiłem na pozycji na starym miejscu, szybko zrobiły zwrot w lewo i teraz sypały szybkim ogniem w masy nieprzyjacielskie. Widać było dokładnie wybuchy granatów, od których kotłowały się całe szeregi. (...)

Dwie zwarte masy szybko zbliżają się jedna ku drugiej, widzę przed sobą Kozaków w kubankach, u niektórych burki i czerwone rajtuzy! Nagle cała ta masa zaczyna zwalniać swój bieg i staje. Słychać jakieś krzyki. To od prawej strony zza wzgórza wypada szarża 1 pułku ułanów na ich flankę i tyły! Na froncie bolszewickiej masy pomiędzy 8. pułkiem ułanów a Kozakami, pozostaje jeszcze wolna przestrzeń jakichś 100 metrów. Nasza linia 8. pułku ułanów zaczyna się wahać i też zmniejsza tempo, lecz z linii oficerskiej wyskakuje podporucznik Kulik i z rewolweru mauzer daje przed siebie kilka strzałów. Sekunda i linia oficerska 8. pułku ułanów zdecydowanie runęła naprzód, pociągając za sobą szwadrony. Nasze „hurra” pokrywa wszystko. 9. pułk ułanów dołącza też do szarży. Bolszewicy nie wytrzymują uderzenia. (...)

Zająłem się badaniem jeńców. Niestety, było ich tylko kilkunastu,

• Gliniana Swoboda, 1920. Żołnierze podczas odpoczynku.

więcej nie udało się wyrwać z rąk naszego żołnierza. Zbyt świeże były w pamięci wszystkie krzywdy i okrucieństwa budionnowców. (...) Nieprzyjacieli jest już moralnie pobity i tylko od nas samych zależy, żeby natychmiastowym pościgiem dobić ostatecznie konną armię. (...)

Jest godzina 23.00. Staję obok drogi i dziękuję każdemu oddziałowi po kolei. Noc jest tak jasna, że widać każdą twarz. Chłopcy są jak pijani, u każdego z oczu bije duma żołnierska i pewność siebie. Pytam największej spracowanej szwadrony i baterie: „Czy jesteście przemęczeni?”. – „Nie! Panie pułkowniku!” – grzmie chórem potężna odpowiedź. I tyle wyczuwa się w wszystkich zapał i niezmordowanej gotowości do walki, jak gdyby tylko co wyszli z koszar.

Pod Komarowem, 31 sierpnia 1920

„Moje walki z Budiennym. Dziennik wojenny b. d-cy 1. Dywizji Kawalerji generała dywizji Juljusza Rómmla”, Lwów 1932

Z odezwy na nowy rok szkolny »Książnicy Polskiej«

Burza minęła szczęśliwie, a nawet nie bez błogosławionych skutków, jakie każda klęska taka przynosi. Wzbogaciliśmy się o niejedno doświadczenie i przekonali, ile jeszcze trzeba wymyślić środków obronnych, aby utrwalić nasze bycie polityczne i ekonomiczne. Zbyt nie powodzenia dotychczasowe mogły nas bardzo łatwo popsuć i uczynić mało przezornymi. (...)

• Plakat z 1920 roku autorstwa Władysława Skoczylasa. Zdjęcia: Biblioteka Narodowa, Centralne Archiwum Wojskowe, Wojskowego Biura Historycznego

Nasze dotychczasowe życie społeczne i gospodarcze miało jedną bardzo ujemną cechę, a mianowicie lekceważenie drobiazgow, normalnego, spokojnego rozwoju, małych zysków i oszczędności, i drobnych wkładów w przedsiębiorstwo. Nauczyliśmy się zbyt mało liczyć milionami. Tymczasem konstrukcja dzisiejszego życia społeczno-gospodarczego wymaga właśnie tej współpracy jak najszerzych kół, tej kooperatywy jak najliczniejszych milionów obywateli. Ostatnie wypadki dowiodły wielkiego znaczenia tej współpracy także na polu wojennym i politycznym. Boć przeciw zbiorowy i potężny odruch patriotycznego społeczeństwa polskiego zniweczył zamiary rządu i armii Sowietów.

Lwów

„Z nowym rokiem szkolnym”, „Przegląd Wydawnictw »Książnicy Polskiej«” nr 4-5/1920

„Wiktorja 1920” – 31-odcinkowy, cotygodniowy cykl, ukazujący się w partnerskich mediach od 17 kwietnia do 13 listopada 2020.

Cykl przygotowany przez Ośrodek KARTA na zlecenie Biura Programu NIEPODLEGAŁA, w ramach obchodów setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i odbudowy polskiej państwowości.

ADAM, MARIUSZ, WALDEMAR WAŁACHOWIE

Dawanie jest sprawą serca

Tak naprawdę pomnażamy dobra, żeby móc się nimi dzielić – mówią bracia Adam, Mariusz i Waldemar Wałachowie. Po sprzedaży cztery lata temu firmy Walmark o ich biznesowych dokonaniach zrobiło się cicho. Tymczasem u Trzech Muszkieterów cały czas coś się dzieje. Ich nazwisko pojawia się przy kolejnych inicjatywach na Zaolziu, by wymienić choćby powstałe ostatnio Centrum Polskie, Fundusz Rozwoju Zaolzia Kongresu Polaków w RC czy matching w PZKO Bystrzyca. Oto pierwszy po latach wywiad z biznesmenami, którzy mówią otwarcie, że pracują po to, żeby pomagać.

Tomasz Wolff

Widzę, że panowie nie do końca są opaleni...

Mariusz Wałach: – Byłem nad Bałtykiem, mieliśmy fajną pogodę, ale to było dwa miesiące temu, więc już opalenizna zeszała.

Z tą opalenizną na początek wywiadu nie ma nic przypadkowego. Można bowiem usłyszeć takie głosy, że po sprzedaży Walmarku przeprowadziliście się na Hawaje i pijecie drinki z palenką. Jeżeli więc macie jakąś opaleniznę, to typowo bałtycką...

Adam Wałach: – Tak naprawdę to jest dokładnie na odwrót. Ja sam, a bracia chyba też, mam wrażenie, że pracuję więcej, niż za czasów Walmarku, więc o żadnych Hawajach nie może być mowy (śmiej). W poprzedniej firmie też było dużo pracy, ale mieliśmy w sumie 1000 pracowników, a w grupie inwestycyjnej Aternus jest nas dziesięć.

Waldemar Wałach: – Emerytura? To jeszcze nie dla nas.

Dlaczego w ogóle zapadła decyzja o sprzedaży Walmarku? Uznaliście panowie, że w sprzedaży suplementów diety się wyczerpalicie i chcieliście zrobić coś nowego? Byliście w końcu na absolutnym szczycie: w 2010 roku tytuł przedsiębiorcy roku, firma bardzo dobrze prosperowała, podbijając nowe rynki w Europie...

A.W.: – Myśmy nie chcieli sprzedawać firmy, ale od 10 lat pukali do naszych drzwi wielcy inwestorzy strategiczni z pierwszej dziesiątki firm farmaceutycznych na świecie, np. Sanofi, Perrigo, Polfarma, którzy chcieli kupić cały Walmark, tak również inwestorzy finansowi. My tymczasem po 22 latach prowadzenia firmy, kiedy byliśmy w suplementach diety i lekach OTC nr 1 we wschodniej i środkowej Europie, szukaliśmy partnera strategicznego, by pomógł nam zdobyć rynki Europy Zachodniej i stać się nr 1 w całej Europie. I tak też się stało – odstąpiliśmy 50 procent firmy funduszowi inwestycyjnemu z Londynu.

M.W.: – Niestety trzyletnie partnerstwo z tym funduszem nie spełniło naszych oczekiwań – kultura firmy rodzinnej zderzyła się z kulturą wielkiej korporacji, której wartości bardzo często nie szły w parze z tymi, które my wyznawaliśmy w prowadzeniu biznesu. W końcu stanęliśmy przed dylematem: albo przejąć z powrotem całą firmę, albo sprzedać drugą połowę funduszowi i zacząć coś nowego. Ta druga opcja wydała nam się lepszym rozwiązaniem przede wszystkim dla firmy, ale również i dla nas. Po 25 latach budowania firmy sukcesu nie była to dla nas łatwa decyzja, ale z drugiej strony mieliśmy jasną wizję, co chcemy robić i cieszyliśmy się na nowe wyzwania, więc zamknęliśmy stare, otwierając nowe.

Panowie macie swoje dzieci, wnuki. Czy można powiedzieć, że Walmark to takie wasze dziecko, które skończyło szkoły i wyszło z domu? Niby jest gdzieś daleko, ale cały czas się nim przecież interesujecie?

W.W.: – Nie da się zapomnieć o tym, co się stworzyło od podstaw. Za każdym razem kiedy jestem w sklepie spożywczym, na półce z napojami i sokami szukam produktów marki Relax – dziś to numer jeden w Czechach, a to jest takie nasze dziecko. Tak samo w aptekach

śledzę marki Walmarku – Proenzi, Urinal, Septofort, itp. Tak będzie chyba do końca życia.

A.W.: – Ten sentyment na pewno pozostanie. Z drugiej jednak strony nie chciałbym stwarzać sytuacji, z jaką mamy do czynienia w wielu przypadkach, gdy wiele osób coś buduje i do końca życia żyją z tego sentymentu. Zatrzymali się w miejscu, nie robią nic innego, a żyją wspomnieniami. Dziś postrzegam to wszystko w ten sposób, że dzięki sprzedaży poprzedniej firmy mogliśmy wejść na o wiele wyższy poziom – chodzi zarówno o biznes, jak i społeczne projekty.

M.W.: – Oczywiście losy firmy nie są nam obojętne, choćby z uwagi na ludzi, których my zatrudniliśmy. Cieszymy się, że obecny właściciel – firma farmaceutyczna Stada Group – chce dalej rozwijać ten interes. O ile nam wiadomo, to Stada ma zamiar inwestować duże środki w rozwój produkcji w fabryce Walmarku w Trzyńcu. I to nas bardzo cieszy, bo „nasze dziecko” dalej się będzie rozwijać. Trudno byłoby nam się pogodzić dziś z odwrotną sytuacją, gdyby pojawiły się plany zamknięcia tej firmy.

Czy po sprzedaży Walmarku od razu pojawił się pomysł na nową firmę?

W.W.: – Jeszcze w trakcie rozmów na temat sprzedaży Walmarku powiedzieliśmy sobie, że nie czas na emeryturę, że dalej chcemy rozwijać działalność.

A.W.: – Uznaliśmy, że szkoda byłoby zaprzepścić nasze doświadczenie. Więc jeszcze z dwoma drobniejszymi akcjonariuszami Walmarku założyliśmy wspólny fundusz inwestycyjny AIG-Aternus investment group (www.aternus.cz), tzw. Multi Family Office, który inwestuje w różne aktywa – począwszy od rynku papierów wartościowych (klasyczne akcje, obligacje), przez fundusze inwestycyjne, na bezpośrednich inwestycjach w firmy kończąc. Skala naszego zainteresowania jest bardzo szeroka. Około 35 procent inwestujemy przez prywatne banki w obligacje i akcje, 40 procent w start-upy oraz inne nowoczesne technologie. Przede wszystkim staramy się, aby nie być inwestorami pasywnymi. W dużych projektach staramy się trzymać rękę na pulsie, np. zasiadamy w zarządach firm, w których mamy udziały. W nowych projektach pomagamy w marketingu i sprzedaży.

W jakie branże inwestujecie środki?

W.W.: Sporo inwestujemy w projekty technologiczne i internetowe – głównie projekty on-line w takich obszarach jak służba zdrowia, Fintech (on-line zarządzanie finansami), sztuczna inteligencja itp. Jedną z naszych większych jest inwestycja w służbę zdrowia – budowanie sieci prywatnych przychodni i klinik, bo ten temat znamy jeszcze z firmy Walmark. Nie jest nam obcy przemysł maszynowy; czeski przemysł ma duże tradycje i wierzymy, że i mniejsze firmy mogą osiągnąć sukces. Część inwestycji mamy też w nieruchomościach i deweloperce.

Czy decyzja o trzymaniu się razem po sprzedaży poprzedniej firmy nie ma źródła w domu rodzinnym? Tak was po prostu wychowali rodzice...

A.W.: – Uważam, że jedną z przyczyn sukcesu Walmarku były wartości o wiele głębsze od zarabiania pieniędzy, a te wynieśliśmy z domu. Pochodzimy z typowej cieszyńskiej ewangelic-

• Mariusz Wałach.

kiej rodziny, gdzie od najmłodszych lat rodzice wpajali nam przede wszystkim wartości biblijne i wiarę w Jezusa Chrystusa, ale również głęboki patriotyzm i poszanowanie spuścizny przodków. To nas ukształtowało na całe życie. Chociaż w życiu różnie bywało i każdy z nas zrobił i jeszcze zrobi wiele rzeczy, którymi nie możemy się pochwalić, to jednak cały czas za każdym razem, kiedy nie dotrzymujemy tej najlepszej instrukcji obsługi życia jaką jest Biblia, to mamy tę świadomość i wiemy, że mamy dokąd wracać.

Z domu rodzinnego wynieśliście panowie także dobroczynność, życzliwe spojrzenie na drugiego człowieka?

M.W.: – Nasi przodkowie byli, można tak to ująć, społecznie zaangażowani. Czuli się odpowiedzialni za tę małą społeczność, jaka mieszkała w Bystrzycy i nie tylko. Pradziadek Andrzej Wałach jako zwykły rolnik był wielkim dobroczyńcą Bystrzycy i działaczem narodowym. Założył jeszcze w czasach austriackich spółdzielnię mleczarską, kółko rolnicze, założył i prowadził bibliotekę polską, kasę Raifeissena. Był głównym inicjatorem budowy polskiej „wydziałówki” w Bystrzycy, ponadto był prezbiterem zboru ewangelickiego.

A.W.: – My w odróżnieniu od naszego pradziadka mamy trudniejszą sytuację, bo musimy wal-

czyć z pychą posiadania. Dlatego nasze wartości filantropijne oparte są na podstawowej tezie biblijnej, że wszystko na świecie, włącznie z naszymi majątkami należy do Stwórcy, a my mamy obowiązek być przede wszystkim dobrymi „szafarzami” czyli administratorami tego co nam powierzono. A „komu więcej powierzono, od tego się więcej wymaga”.

W.W.: – Poza tym dawanie czy dzielenie się z innymi jest najlepszym lekiem na materializm, tak powszechny w dzisiejszym świecie.

M.W.: – I tutaj dochodzimy do drugiego ważnego kroku, który po sprzedaniu Walmarku postanowiliśmy zrobić – mianowicie oprócz powstania funduszu inwestycyjnego AIG, założyliśmy również wspólny fundusz filantropijny braci Wałachów – 3W Found, którego aktywność ma trzy podstawowe kierunki: 1. Projekty chrześcijańskie głównie w Europie, 2. Działalność charytatywna oraz 3. Polska grupa narodowa na Zaolziu. W ramach tej fundacji wszyscy trzej razem z żonami zdecydowaliśmy, że każda rodzina rocznie przeznaczy na filantropię połowę zysków wytworzonych w danym roku przez nasze inwestycje, czyli krótko mówiąc rozdajemy połowę tego, co zarobimy. I tak już mamy od czterech lat.

A.W.: – A w tym roku przeszliśmy jeszcze dalej i wzorując się na wielkich światowych fundacjach filantropijnych, jak np. Fundacja Alfreda

W ROZMOWIE Z »GŁOSEM«

• Adam Wałach.

• Waldemar Wałach. Zdjęcia: NORBERT DĄBKOWSKI

Nobla, rozpoczęliśmy proces zakładania 3W Foundation – fundacji, do której w pierwszym kroku włożyliśmy 40% całego naszego majątku, by w dalszym kroku podwyższyć wkład na 50%, czyli połowę wszystkiego co posiadamy. To polega na tym, że ten proces jest nieodwracalny i środki tam włożone służą dla celów fundacji do końca jej istnienia i nie można ich wyciągnąć z powrotem. Więc potomkowie założycieli takich fundacji kontynuują cele i wartości założycieli przez wiele generacji, co zapewni kontynuację naszych trzech kierunków dawania na wiele lat. To jest ewenement. O ile nam wiadomo, w Czechach ani w Polsce nikt na tę skalę jeszcze czegoś takiego nie zrobił, więc musimy czerpać z doświadczeń zagranicznych, dlatego proces tworzenia podstaw i reguł fundacji nie będzie łatwy ani krótki.

Co należy rozumieć pod pojęciem „strategiczne rozdawanie środków”?

A.W.: – To jest wspieranie takich inicjatyw, które mogą mieć największe przełożenie na długotrwały rozwój danego obszaru, który wspieramy. Dużo darczyńców działa na zasadzie: dać pieniądze na określoną inicjatywę i na tym się kończy. Nie ma żadnego celu, by beneficjent planował i mierzył wyniki tej inicjatywy, by strategicznie zostało ustalone, jakie zmiany w społeczeństwie mają takie inicjatywy przynieść długofalowo.

Chcicie panowie powiedzieć, że beneficjenci środków nie patrzą daleko w przyszłość i nie wyściubiają nosa poza własną, najbliższą imprezę?

A.W.: – Ich myślenie kończy się na fazie zorganizowania czegoś. A my chcemy inwestować w takie rzeczy, które zmieniają ekosystem, zmieniają pozytywnie cały obszar, który wspieramy. Na przykład zgłasza się orga-

nizator polskiej imprezy na Zaolziu i mówi: dajcie mi pieniądze, ja zorganizuję koncert, wycieczkę, konferencję, spotkanie, itp. Pieniądze zostają wyłożone, ale nikt się nie pyta, co będzie wynikiem danej imprezy. Czy będzie więcej Polaków na Zaolziu? Czy będzie większa świadomość polskości? Jakie wyniki krótkofalowo i długofalowo ma to przynieść itd. I te pytania o długofalowe efekty, o pozytywną zmianę w całym obszarze powinny być stawiane na początku i pod tym kątem powinien być zarządzany projekt, który chcemy wesprzeć.

W.W.: – Dlatego nie było nam trudno uotożsamić się z projektami Kongresu Polaków: „Wizją 2035”, Funduszem Rozwoju Zaolzia i Centrum Polskim, ponieważ one właśnie tak są zarządzane.

M.W.: – Oczywiście ważne są i te małe, lokalne projekty, choćby dlatego, aby się Polacy na Zaolziu razem spotykali. Niemniej takich imprez jest dość dużo, a nam trochę brakuje długofalowych strategicznych projektów. Dlatego chcemy zachęcić zaolziańskie społeczeństwo do zmiany myślenia.

A.W.: – Niemniej trzeba tu jasno powiedzieć, że wspieranie polskości na Zaolziu jest tylko niewielką częścią naszej filantropii. O wiele więcej środków idzie na projekty chrześcijańskie i charytatywne, gdzie staramy się działać na wskroś strategicznie.

Wróćmy na koniec raz jeszcze do wartości, którymi się kierujecie. Czy wasza działalność charytatywna wpływa bezpośrednio z Biblii?

M.W.: – Dokładnie tak. Tak naprawdę pomnażamy dobra, żeby móc się nimi dzielić. Zarabiamy pieniądze, żeby móc rozdawać.

W.W.: – Dla nas bardzo ważna jest spuścizna. Zostaliśmy wychowani

jako ludzie wierzący i jako Polacy. To są dwie wartości, na które dziś stawiamy. Było nam dane swego czasu wybudować wielką firmę, co traktujemy jako wielkie błogosławieństwo. My wierzymy w to, że nam zostało tyle dane, żebyśmy się mogli tym podzielić. Wspieramy projekty chrześcijańskie, bo wierzymy, że te mogą naprawdę zmienić człowieka. Jezus może zmienić człowieka, może zmienić naród, może zmienić świat. Narastająca przestępczość, nieuleczalne choroby, alkoholizm, narkomania i ubóstwo to liczne z długiej listy problemów, na które wydaje się, że nie ma ostatecznego rozwiązania. Wierzymy, że rozwiązanie problemu jest w Bogu.

A.W.: – Fiński pastor Kalevim Lehtinenem na pytanie: dlaczego głosi ludziom Słowo Boże, zamiast zająć się pomocą głodującym w krajach Trzeciego Świata, odpowiedział pytaniem: „Czy świat krajów bogatych nie posiada wystarczających nadwyżek żywności, aby nakarmić wszystkich głodujących? A także wszystkich środków transportu potrzebnych do dostarczania tej żywności? Co w takim razie jest prawdziwym ludzkim problemem? Czy nie jest to zepsuta ludzka natura, charakteryzująca się brakiem miłości do ludzi. Tylko Bóg może tak zmienić człowieka, że naprawdę zacznie on szukać dobra innych ludzi, tak jak swojego”.

Świat coraz bardziej pędzi do przodu, coraz bardziej się materializuje... Ta wasza „idée fixe” idzie innym torem, niż to, co się dzieje na co dzień...

A.W.: – Założyliśmy ogólnoeuropejski projekt EGCC – European Great Commission Collaboration (www.egcc.eu), gdzie budujemy sieć podobnych darczyńców chrześcijańskich skorych do współpracy w całej Europie. Mamy około 200 partne-

3WFUND

I tutaj dochodzimy do drugiego ważnego kroku, który po sprzedaży Walmarku postanowiliśmy zrobić – mianowicie oprócz powstania funduszu inwestycyjnego AIG, założyliśmy również wspólny fundusz filantropijny braci Wałachów – 3W Fund, którego aktywność ma trzy podstawowe kierunki: 1. Projekty chrześcijańskie głównie w Europie, 2. Działalność charytatywna oraz 3. Polska grupa narodowa na Zaolziu

rów, którzy regularnie biorą udział w naszych inicjatywach. Najbardziej sztanarową imprezą, którą organizujemy, jest coroczna trzydniowa konferencja „EGCC Prague Summit” w Pradze.

W.W.: – Istnieje wielu filantropów, ale o sobie nie wiedzą. Sukces i możliwość często powoduje izolację i niezrozumienie. I to też była jedna z przyczyn, by organizować spotkania w grupie podobnych ludzi jak my, by nawzajem się wspierać, dzielić doświadczeniami, projektami i współpracować. Ogromnie wierzymy w siłę współpracy, partnerstwo i synergię: jeden plus jeden nie równa się dwa, ale trzy. Mobilizujemy ich do trzech rzeczy: hojności w ogóle, strategicznej hojności i wzajemnego wsparcia.

A.W.: – EGCC budujemy na bazie ogólnoeuropejskiej, ale też w poszczególnych państwach – w Polsce, Czechach i Rumuni to już działa bardzo prężnie, a teraz powoli także w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii i na Węgrzech. W następnym kroku idzie Skandynawia na czele z Norwegią. Zbieramy się dwa razy w roku, przedstawiamy projekty, dyskutujemy. Europa staje się najbardziej zsekularyzowanym kontynentem na świecie. Great Commission (Wielkie Posłanie) także wypływa z Biblii – „Idźcie na cały świat i czynicie uczniami, ucząc ich

wszystkiego, czego ja was nauczyłem”. Mamy w Europie najwięcej kościołów, ale zaczynają być puste...

M.W.: – Ta strategiczna współpraca darczyńców jest unikatem rzadko spotykanym w świecie, dlatego, że filantropowie są indywidualistami, a my wierzymy we współpracę. A co więcej ludzie z Zachodu są w szoku (pozytywnym), że ta inicjatywa powstała w Europie wschodniej, w państwie postkomunistycznym...

Europa potrzebuje nowego otwarcia?

A.W.: – Jak najbardziej. Wierzymy, że ten kontynent potrzebuje nowych wartości. Chcemy widzieć Europę zmienioną. O dobrobycie Europy będziemy mówić jednak wtedy, kiedy zostaną zmienione ludzkie serca.

W.W.: – Żeby była jasność. Nie kreujemy się przy tym na świętych. Jak każdy człowiek zmagamy się z różnymi przyzwyczajeniami i grzechami.

M.W.: – Nie chcieliśmy mówić dużo o naszej filantropii i jest to pierwszy taki szerszy wywiad. I nie chodzi nam o to, by się tym chwalić, ale głównie chcemy zachęcić innych, by też mogli tak myśleć o dawaniu (nie tylko pieniędzy, ale też czasu i umiejętności). My w tym znaleźliśmy radość i spełnienie i wierzymy, że inni też tak mogą. Zawsze jednak podkreślaliśmy, że dawanie nie powinno być sprawą przymusu, ale sprawą serca i wolności. ▲

PIĄTEK 25 WRZEŚNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 Downton Abbey (s.) 11.00 Opowiadaj (s.) 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Na tropie 14.25 Reporterzy TVC 15.05 Podrózomania 15.35 Losy gwiazd 16.35 Łopatologicznie 17.30 AZ kwiz 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Żandarmskie humoreski (s.) 21.30 Wszystko-party 22.25 Zawodowcy 23.20 Kryminolog (s.) 0.20 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Wielka Brytania z lotu ptaka 9.55 Odkryte skarby 10.45 Królestwo natury 11.20 Tkane piękno 11.50 Folklorika 12.20 Chciesz mnie? 12.55 W poszukiwaniu morskich legend 13.50 Boeing 777: naprawa generalna 14.50 Skrzydła wojny 15.30 Obywatel Havel 17.35 Powroty na łono natury 18.05 Co Czech, to hodowca 18.15 Na jednoślądzie do Afryki 18.45 Wieczorynka 18.55 W 100 lat później 19.25 Co by było, gdyby... 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Cudowna planeta 21.00 Medyceusze: Władcy Florencji (s.) 22.00 Opowieść podręcznej (s.) 23.30 Ukryty wymiar (film) 1.05 Apokalipsa: I wojna światowa.

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 8.40 Ulica (s.) 9.45 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.35 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.00 Dowody zbrodni (s.) 15.55 Castle (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Policja Modrava (s.) 21.35 Dama i Król (s.) 22.50 Tunel (film) 1.05 Castle (s.).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 7.00 Nowy dzień 9.05 M.A.S.H. (s.) 10.20 Miłość na pierwszym miejscu (film) 12.25 Strażnik Teksasu (s.) 13.25 Gliniarz i prokurator (s.) 14.25 Policja Hamburg (s.) 15.25 Agenci NCIS (s.) 16.25 Policja w akcji 17.25 Wiadomości kryminalne 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.05 Pogoda 20.15 Kochamy Czechy 21.55 Uciekająca rodzina (film) 23.50 Policja w akcji 0.45 Agenci NCIS (s.).

SOBOTA 26 WRZEŚNIA

TVC 1

6.00 Co umiały nasze babcie, a o czym my zapomnieliśmy 6.25 Łopatologicznie 7.20 O białej łani (bajka) 7.45 Taka zwykła rodzina (s.) 8.45 Losy gwiazd 9.45 Gejzer 10.15 Durrellowie (s.) 11.05 Wszystko-party 12.00 Z metropolii, Tydzień w regionach 12.25 Nasze hobby 13.00 Wiadomości 13.05 Odważny Azmun (bajka) 14.00 Perły i róże (bajka) 14.30 Srebrny wiatr (film) 16.10 Hercule Poirot (film) 17.55 Miłośnicy wina (s.) 18.25 Chłopaki w akcji 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Narodowy test zdrowia 21.40 Fantomas (film) 23.25 Napisala: Morderstwo. Zabójcza historia (film).

TVC 2

6.00 Teleranek 6.05 Pszczółka Maja (s. anim.) 6.30 Świnka Peppa (s. anim.) 6.45 Rodzina Treflików (s. anim.) 7.05 Zou (s. anim.) 7.20 Baranek Shaun (s. anim.) 7.30 Studio Kolega 9.00 Na rowerowym szlaku 9.10 Nasza wieś 9.40 Na muzycznym szlaku 10.05 Folklorika 10.45

Wyspy Kanaryjskie: życie na krawędzi 11.40 Mongolia – kraj błękitnego nieba 12.10 Lotnicze katastrofy 12.55 Babel 13.25 Sępy (film) 15.10 Kary w Czechach 15.35 Południowy Pacyfik 16.30 Na jednoślądzie do Afryki 16.55 Kamera w podróży 17.50 Cudowna planeta 18.45 Wieczorynka 18.55 Powroty na łono natury 19.20 Wtajemniczeni 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Napoleon (film) 21.40 Britannic (film) 23.30 Medyceusze: Władcy Florencji (s.) 0.25 Europejskie zamki i pałace.

NOVA

6.15 Psi patrol (s. anim.) 6.45 Looney Tunes Show (s. anim.) 7.15 Kacze opowieści (s. anim.) 8.05 Twoja twarz brzmi znajomo 10.55 Przyprawy 11.50 Dzwoni do TV Nova 12.25 Poradnik domowy 13.35 MasterChef Czechy 14.55 Góra Dantego (film) 17.10 Plan gry (film) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Twoja twarz brzmi znajomo 22.55 Amerykański snajper (film) 1.25 Góra Dantego (film).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 6.40 Ninjago (s. anim.) 7.00 Meteor Monster Truck (s. anim.) 7.20 M.A.S.H. (s.) 7.55 Autosalon.tv 9.00 Zapach zbrodni (s.) 10.20 Złota maska 11.55 Morderstwa w Brokenwood (s.) 13.55 Gwiezdny pył (film) 16.30 Walentyn Dobrotliwy (film) 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.05 Pogoda 20.15 Wycieczkowicze (film) 22.55 Kula w łeb (film) 0.50 Bitwa o Sewastopol (film).

NIEDZIELA 27 WRZEŚNIA

TVC 1

6.00 Ciekawostki z regionów 6.35 Srebrny wiatr (film) 8.15 Uśmiechy V. Slavinského 8.55 Łopatologicznie 9.45 Kalendarium 10.00 Kamera na szlaku 10.30 Obiektyw 11.05 Cyrk Humberto (s.) 12.00 Pytania Václava Moravca 13.00 Wiadomości 13.05 O królewiczu głuptasie (bajka) 14.05 O Jasiu i zaklętych królewnach (bajka) 14.50 Przebudzona skała (bajka) 15.45 Kraina strachu (film) 17.20 List do ciebie 18.25 Co umiały nasze babcie, a o czym my zapomnieliśmy 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Sprawa 2 poetów (film) 21.25 168 godzin 22.00 Strach (film) 23.40 Sprawy detektyw Murdocha (s.) 0.25 Śladami gwiazd.

TVC 2

6.00 Teleranek 6.05 Pszczółka Maja (s. anim.) 6.30 Świnka Peppa (s. anim.) 6.40 Star Wars (film anim.) 7.05 Zou (s. anim.) 7.20 Baranek Shaun (s. anim.) 7.30 Studio Kolega 9.00 UčíTelka 9.30 Czechosłowacki tygodnik filmowy 9.45 Poszukiwania czasu utraconego 10.05 Piekło pod powierzchnią 10.50 Nie poddawaj się plus 11.15 Nie poddawaj się 11.45 Chciesz mnie? 12.15 Królestwo natury 12.40 Słowo na niedzielę 12.45 Magazyn chrześcijański 13.15 Przez ucho igielne 13.40 Magazyn religijny 14.10 Znane i nieznanne historie czeskich zamków 14.40 Popołudnie hippiczne 18.00 Kraj Czyngis-chana 18.45 Wieczorynka 18.55 Folklorika 19.20 Ciekawostki z regionów 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 W kręgu zła (film) 22.25 Mały Budda (film) 0.40 Grantchester (s.).

NOVA

6.00 Psi patrol (s. anim.) 6.30 Looney Tunes Show (s. anim.) 7.00 Kacze opowieści (s. anim.) 7.55 Błękitna latarnia (bajka) 9.10 Kadet Kelly (film) 11.15 Królewski romans (film) 13.05 Grubasek (film) 14.45 Babovřesky II (film) 17.10 Koniec poetów w Czechach (film) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Babovřesky

III (film) 22.25 Odlamki 22.55 Szukając sprawiedliwości (film) 0.45 Sezon na zabijanie (film).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 6.40 Ninjago (s. anim.) 7.10 M.A.S.H. (s.) 8.05 Świat ogarnięty wojną 9.20 Prima Świat 9.55 Prima maskotka 10.20 Boskie torty Markéty 11.00 Partia 11.55 Poradnik domowy 12.55 Poradnik Pepy Libického 13.20 Poradnik Ládi Hruški 14.25 Darling Companion (film) 14.50 Jak utopić dra Mráčka (film) 16.35 Skazany na miłość (film) 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.05 Pogoda 20.15 Złota maska 21.50 Cenny ładunek (film) 23.50 xXx: Reaktywacja (film).

PONIEDZIAŁEK 28 WRZEŚNIA

TVC 1

6.00 diabeł na ziemi 7.20 Cyprian i prapradziadek bez głowy 8.05 Wojtek i duchy (bajka) 8.55 O Kopciuchu (bajka) 10.00 O sierocie z Radhoszcza 11.10 Tęczowa panna (bajka) 12.25 Błękitny ptak (bajka) 13.50 Restauracja pod Księciem (bajka) 14.50 Andula zwyciężyła (film) 16.15 Zbroja i dzwoneczki (bajka) 17.25 Na przyszłość będziemy sprytniejsi (film) 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.05 Labirynt (s.) 21.10 Spotkanie w Pradze z morderstwem 22.45 Ja, Mattoni (s.) 23.40 Andula zwyciężyła (film).

TVC 2

6.00 Czechosłowacki tygodnik filmowy 6.10 O świętym Wacławie 6.25 Klucz 6.50 Przez ucho igielne 7.20 Babel 7.45 Magazyn religijny 8.15 10 wieków architektury 8.30 Cudowne przedszkole 9.05 Podwójne życie księcia Wacława 10.00 Narodowa pielgrzymka 2020 11.50 Nasze tradycje 12.20 Bolesław Pierwszy 13.15 Po Czechach 13.30 Kary w Czechach 13.55 Katastrofy lotnicze 14.40 Przygody nauki i techniki 15.10 Olbrzymie węzły transportowe 16.00 Niesamowite hotele 16.55 Wyspy Kanaryjskie: życie na krawędzi 17.50 Trzy kocięta 18.45 Wieczorynka 19.00 Nagrody Neuron 22.05 Eskorta (film) 0.05 Glory (film).

NOVA

5.30 Scooby-Doo i Batman (film anim.) 6.50 Mała syrenka (film anim.) 8.10 Cudowny romans (film) 10.15 Babciu, czaruj! (bajka) 11.40 Szkoła podstawą życia (film) 13.40 Zaplątani (film anim.) 15.30 Mój przyjaciel smok (film) 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Wybory 2020 21.25 Spece (s.) 22.30 Agenci NCIS: Nowy Orlean (s.) 23.20 Odwet (film).

PRIMA

6.30 Astro Boy (s. anim.) 6.55 Ninjago (s. anim.) 7.25 Meteor Monster Truck (s. anim.) 7.55 Bolek i Lolek (s. anim.) 8.30 Wreszcie w domu (film anim.) 10.20 Fistaszki (film) 12.05 Goście, goście III (film) 14.25 Dzika Barbara (film) 15.50 Cudowna sakiewka (bajka) 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.05 Pogoda 20.15 Pielęgniarki Błękitny kod (s.) 21.35 Skarby ze strychu 22.40 Hudson i Rex (s.) 23.45 Goście, goście III (film).

WTOREK 29 WRZEŚNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 168 godzin 10.30 List do ciebie 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Wszystko, co lubię 14.30 Na przyszłość będziemy sprytniejsi (film) 15.55 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Podrózomania 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25

Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Opowiadaj (s.) 21.05 Stara miłość nie rdzewieje (film) 22.45 Koło pełne gwiazd 23.40 Sprawy detektywa Murdocha (s.) 0.25 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Cudowna planeta 9.55 Boeing 787 Dreamliner 10.50 wojna nad zakopami 11.40 Królestwo natury 12.05 Nie poddawaj się plus 12.30 Nie poddawaj się 13.00 UčíTelka 13.50 Pomagamy im przeżyć 14.20 Kryzys 15.30 Świadkowie 16.30 Niemcy kontra Hitler 17.25 Świat z lotu ptaka 18.15 Mongolia – kraj błękitnego nieba 18.45 Wieczorynka 18.50 Co Czech to hodowca 19.10 Na rowerowym szlaku 19.20 Magazyn religijny 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Piekło pod powierzchnią 20.50 Prostata 21.45 Gułag 22.45 Grantchester (s.) 23.35 Dicte (s.).

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 8.40 Ulica (s.) 10.40 Spece (s.) 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.35 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.00 Dowody zbrodni (s.) 15.55 Castle (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 MasterChef Czechy 21.40 Weekend 22.45 Agenci NCIS: Nowy Orlean (s.) 23.40 Castle (s.) 0.35 Dowody zbrodni (s.).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 7.00 Nowy dzień 9.05 M.A.S.H. (s.) 10.20 Na sam koniec świata (film) 12.25 Strażnik Teksasu (s.) 13.25 Gliniarz i prokurator (s.) 14.25 Policja Hamburg (s.) 15.25 Agenci NCIS (s.) 16.25 Policja w akcji 17.25 Wiadomości kryminalne 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.15 Słoneczna (s.) 21.35 7 przypadków Honzy Dědka 22.50 Złote rączki 23.25 Policja w akcji 0.20 Agenci NCIS (s.).

ŚRODA 30 WRZEŚNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 Macie nas w garści (film) 10.35 Opowiadaj (s.) 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Opowiadanie filmowe 14.15 Strach (film) 16.00 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Podrózomania 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Żandarmskie humoreski (s.) 21.35 Hercule Poirot (film) 23.20 Komicy na piątkę 0.15 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Kamera w podróży 9.55 Trzy kocięta 10.45 Gułag 11.45 Nasza wieś 12.10 Folklorika 12.40 Czeskie ślady w rzeszy roślin amerykańki Łacińskiej 13.00 UčíTelka 13.45 Na muzycznym szlaku 14.15 Wtajemniczeni 14.40 100 cudów świata 15.35 Europa dziś 16.00 Telewizyjny klub niesłyszących 16.30 Najpiękniejsza sala koncertowa na świecie 17.20 Prostata 18.15 Znane i nieznanne historie czeskich zamków 18.45 Wieczorynka 18.55 Babel 19.20 Co by było, gdyby... 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Kamera w podróży 21.00 Podróż po Tahiti 21.30 Na jednoślądzie do Afryki 21.55 Lotnicze katastrofy 22.45 Europejskie zamki i pałace 23.40 Gomorra (s.).

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 8.40 Ulica (s.) 9.45 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 11.00 Co o tym sądzą

Czesi 12.00 Południowe wiadomości, sport, pogoda 12.35 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.00 Dowody zbrodni (s.) 15.55 Castle (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Zamierzmy się żonami 21.40 Małe miłości 22.50 Karel Gott 0.05 Castle (s.) 1.00 Dowody zbrodni (s.).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 7.00 Nowy dzień 9.25 M.A.S.H. (s.) 10.30 Wymarzony raj (film) 12.25 Strażnik Teksasu (s.) 13.25 Gliniarz i prokurator (s.) 14.25 Policja Hamburg (s.) 15.25 Agenci NCIS (s.) 16.25 Policja w akcji 17.25 Wiadomości kryminalne 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.15 Pielęgniarki. Błękitny kod (s.) 21.35 Show Jana Krausa 22.45 Gliniarz (s.) 23.55 Policja w akcji 0.55 Agenci NCIS (s.).

CZWARTEK 1 PAŹDZIERNIKA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 Zazdrość 10.10 Wszystko, co lubię 10.35 Cyrk Humberto (s.) 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Opowiadanie filmowe 14.15 Zawodowcy (s.) 15.05 Downton Abbey 16.00 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Wszystko, co lubię 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.10 Dyskusja przedwyborcza 22.00 Szkoda miłości 22.55 Piosenki Karla Gotta 23.30 Napisala: Morderstwo. Zabójcza historia (film) 1.00 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Południowy Pacyfik 9.55 Świat z lotu ptaka 10.45 Kraj Czyngis-chana 11.30 W siódmym morcarstwa 12.05 Apokalipsa: I wojna światowa 13.00 UčíTelka 13.50 Magazyn chrześcijański 14.15 Skandale pierwszej republiki 14.45 Najpiękniejsza sala koncertowa na świecie 15.35 Ostatnia szansa dla północnego nosorożca białego 16.25 100 cudów świata 17.20 Patagonia 18.15 Podróż po Tahiti 18.45 Wieczorynka 18.55 Przygody nauki i techniki 19.30 Tajna mowa pieniądza 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Yellowstone 21.00 Ałsek – lodowata rzeka 21.30 Kary w Czechach 22.00 Eine kleine Jazzmusik (film) 23.05 Kto uratuje Sanne? 0.05 Queer.

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 8.45 Ulica (s.) 9.45 Zamierzmy się żonami 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.25 Krok za krokiem (s.) 12.50 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.05 Dowody zbrodni (s.) 15.55 Castle (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 23.05 Gwiazdne życie 23.40 Castle (s.) 0.40 Dowody zbrodni (s.).

PRIMA

6.15 Astro Boy (s. anim.) 7.00 Nowy dzień 9.05 M.A.S.H. (s.) 10.20 Spadająca gwiazda (film) 12.25 Strażnik Teksasu (s.) 13.25 Gliniarz i prokurator (s.) 14.25 Policja Hamburg (s.) 15.25 Agenci NCIS (s.) 16.25 Policja w akcji 17.25 Wiadomości kryminalne 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Showtime 20.15 Słoneczna (s.) 21.50 Winogrodnicy (s.) 23.10 Tak jest, szefie! 0.15 Policja w akcji.

pre-teksty i kon-teksty /132/

Krzysztof Łęcki

Epoka felietonu

Hermann Hesse, literacki noblista, już dawno, dawno temu przeczuwał w swojej „Grze szklanych paciorków” – „epokę felietonu”.

I „Wyznać musimy, iż nie jesteśmy w stanie dać jednoznacznej definicji owych produktów, według których nazwaliśmy tę epokę, mianowicie »felietonów«. Wydaje się, że produkowano ich miliony, gdyż stanowiły ulubioną część materiałów codziennej prasy i zasadniczy pokarm żądnych edukacji czytelników, opowiadały, czy raczej »gawędziły«(...) Być może w tych na przemysłową modłę produkowanych artykułach ukryto mnóstwo ironii i autoironii, dla których zrozumienia należałoby dopiero znaleźć odpowiedni klucz. Producenci owych igraszek należeli po części do redakcji gazet, po części byli »wolnymi« pisarzami; często nawet poetami ich nazywano, lecz bardzo wielu spośród nich należało – zdaje się – także do stanu uczonych, bywali nawet sławnymi profesorami wyższych uczelni. (...) Czytelnicy nie tylko dowiadywali się z wielu tysięcy felietonów o tych samych faktach, lecz otrzymywali ponadto jeszcze tego samego dnia lub nazajutrz mnóstwo anegdotycznych, historycznych, psychologicznych, erotycznych i innych materiałów dotyczących tej, w danej chwili aktualnej kwestii; w sprawie każdego aktualnego wydarzenia wylewał się istny potop skrzącej pisanimi, a przekazywanie, klasyfikowanie i formułowanie wszystkich tych informacji miało wszelkie cechy spiesznego i bez poczucia odpowiedzialności wytwarzanego towaru”.

II I cóż – nie miał Hesse racji? Martwił się wszak – też już jakiś czas temu, ale jednak znacznie później Wojciech Roszkowski: „Polskie gazety i tygodniki pełne są felietonów profesorów, którzy ex cathedra głoszą prawdy polityczne”. Ale Roszkowski to przecież też nie tylko profesor historii, były eurodeputowany, ale także przez długi czas felietonista „Gościa Niedzielnego”. Czy profesorskie felietony wpływają na to, co myśli społeczeństwo? Wątpi w to inny profesor, filozof i socjolog Zdzisław Krasnodębski. Powiada on: „Krytycy zachodnich społeczeństw, jeśli widzą nagłą potrzebę ich zmiany, wiedzą, że zmiana kulturowa będzie rzeczą niezwykle trudną, że nie da się tego uczynić jednym dekretem czy kilkoma felietonami”. Uwaga Krasnodębskiego jest oczywiście pełna sarkazmu, ale przecież podkreśla, nawet jeśli ironicznie, to jednak podkreśla, znaczenie poetyki felietonowej. Tak, felietonistyka zdaje się od dłuższego czasu przenikać wszędzie. Także do polskiego życia politycznego. „W sejmie posłowie podzieli się na dwie kategorie: mamrotów, kaleczących polszczyznę i usypiających salę, oraz wesołków, czytających felietony własne albo swoich asystentów społecznych” – notował niewiele lat temu felietonista, niezrównany Maciej Rybiński. Oczywiście od mamrotów wolimy felietonistów, ale może w Sejmie najodpowiedniejsi byłiby jednak po prostu wykonujący swoją pracę parlamentarzyści?

III Czyżby zatem nic się nie zmieniło od czasów Fryderyka Nietzschego, który narzekał: „Nasi felietoniści podobni są błaznom z dworów średniowiecznych: jest to ten sam rodzaj ludzi półrozumnych, żartobliwych, przesadzonych, głupkowatych, którzy czasami są tu tylko po to, żeby łągodzić na-

strój patetyczny swymi conceptami, swym gadulstwem i zagłuszać swym krzykiem zbyt ciężki i uroczysty głos dzwonu wielkich wydarzeń; niegdyś w służbie książąt i szlachty, dziś w służbie partii...”. Bywało, że teksty felietonów stawały się powodem obrazy tak wielkiej, że ich autorzy trafiali przed sąd. Bywały felietony szczegółowych analiz specjalnych sejmowych komisji. Pytał Piotr Najsztub Jerzego Urbana: „Mieśm Pańskiego przesłuchania były przede wszystkim Pańskie felietony w »Nie«. Czy nie ma czegoś groteskowego w tym, że felietony stają się przedmiotem dociekań, że taka lekka publicystyka jest materia, w której poważni ludzie próbują odkryć prawdę w bardzo poważnej sprawie?”.

●●●
**Oczywiście od mamrotów
wolimy felietonistów, ale może
w Sejmie najodpowiedniejsi byłiby
jednak po prostu wykonujący
swoją pracę parlamentarzyści?**

W PRL-u, jak pisał Leszek Bugajski: „przez teren felietonistyki przebiegała główna linia starcia z ówczesną cenzurą, że tam badano, na ile sobie można w pisaniu pozwolić, jak daleko można się posunąć”. Po latach, no cóż... Tom Kisiela zawierający „Felietony zdjęte przez cenzurę”, wyładował wreszcie na „taniej książce”... Ile było w nich truczyny najlepszy spec się może tylko dziś wyzna. Bo też kogo może to obchodzić? Pokolenie wychowane na ocenianym Kisielu już dawno, dawno temu świętowało swojego Abrahama... Umierają dawne aluzje, blakną konteksty. Wiedział zresztą o tym Kisiel doskonale: „Felieton dziś w Polsce warunkuje pewien aluzyjny sposób myślenia i pisania. Felieton przegrywa walkę z czasem, starzeje się Jest za aktualny. Jest to ciągle wdawanie się z kimś w polemikę, ciągłe bycie na bieżąco, mówiąc dzisiejszym językiem”.

Czy jest zatem dzisiaj felietonista partyzantem, a napisany przez niego tekst to – jak przekonywał Maciej Urbankowski – broń szybkiego reagowania? Czy może jak saper, który jednak może pomylić się więcej niż jeden raz. W każdym z tych przypadków mamy do czynienia z sytuacją „coś za coś”. Urbankowski zarzuca mentalności felietonowej zamiłowanie do form krótkich, efektownych i łatwych, co ma być wskaźnikiem niechęci do systematycznej i pogłębionej pracy myślowej. No cóż, pewien autor przyniósł do redakcji poczytne pismo bardzo długi tekst. I przeprosił – nie miałem czasu, gdybym miał, tekst byłby krótszy.

IV Czy felieton to dzisiaj artykuł jednorazowego użytku? No cóż, felietony to nie tylko treść, często wraza, a przynajmniej prowokująca, to także forma. Niekiedy nawet, bywa, literatura. „– To nie była żadna publicystyka, lecz arcyzm – mówi Henryk Berezka (o felietonach Janusza Głowackiego – K.L.). – Felieton żyje chwilę, po tygodniu jest niezrozumiały, po miesiącu to przeszłość, po roku prehistoria. Tymczasem teksty Janusza, choćby o bohaterach antycznych, pełne aluzji do współczesności, będą śmiesznie i przerażać do końca świata i parę dni dłużej”. A Maciej Rybiński, konstatował w jednym ze swoich tekstów smutno – jakie czasy, takie felietony. Niech mi będzie wolno wierzyć, że kokieterijnie przesadzał. ▲

SŁOWA Z KAPELUSZA /156/

Joanna Jurgała-Jureczka

Nie – cała prawda

● Roman Brandstaetter. Fot. ARC

Prokurator miał na imię Feliks. I miał czterdzieści lat, choć zdawał się być człowiekiem dużo starszym. Może dlatego, że – choć wysługiwał się systemowi – to jednak stać go było na trzeźwą ocenę sytuacji. Ocenę pełną goryczy i poczucia przegranej, ale przynajmniej niczego nie udawał. Jak się czuł w komunistycznym kraju? Sam sobie zadał to pytanie. I sam sobie na nie odpowiedział. Tyle że znowu pytaniem. Retorycznym. – Czy można kochać lub nienawidzić tlen? Ja tlenem oddycham. Gdy go zabraknie, uduszę się.

Razu pewnego oskarżał akowców. Właśnie wygłaszał mowę, w której udowodnił, że byli winni. Nagle ktoś z publiczności krzyknął: – Nieprawda! Armia Krajowa, to armia polska.

Feliks zapytał: – Kto to krzyknął?
Odpowiedziało mu milczenie.

Zobaczył tylko plecy człowieka, którego milicjanci wyprowadzali z sali. A tak bardzo chciał zobaczyć jego twarz...

Feliks jest jednym z bohaterów „Milczenia” – dramatu napisanego w 1951 roku przez Romana Brandstaettera. W czasach, w których trzeba było mieć wielką odwagę, żeby nie milczeć na temat tego, co dzieje się w komunistycznym kraju. „Milczenie” więc wystawiano za granicą, tam święciło tryumfy. W Polsce o nim milczano.

Niedawno odkryłam, że to nie jest cała prawda. I tym odkryciem się dzielę, tym bardziej że dotyczy „naszego” Juliana Przybosa. Pisałam już o nim i o jego cieczyńskim epizodzie, a także o powojennym flircie z nową władzą. Zdawać by się mogło, że pochodzący ze wsi chłopak, który ukochał miasto, a potem nowy porządek, pozostał wierny aż do końca temu, co jednych zmuszało do milczenia, a innych

do odważnego mówienia, za które często płacili wysoką cenę.

Sztukę Brandstaettera wystawiono w Gdańsku jeden raz, potem zdjęto z afisza. Krakowski teatr zaczął próby, ale wstrzymano je. I co się okazało? Zebrało się grono literatów i teatrologów. Wśród nich był Julian Przybós. Powiedział tak: – Jest rzeczą oburzającą usunięcie z prób sztuki bez jej ujawnienia szerszej opinii publicznej.

Ktoś inny podchwycił: – Proponuję, żebyśmy zakończyli dyskusję, wyrażając nadzieję, że sztuka będzie wystawiona.

Przybós spuentował:

– Nie nadzieję – żądanie!

Inna rzecz, że nie zostało spełnione, ale jednak było! Nie milczał, jak inni. Wprawdzie zaczynał się już wtedy okres odwilży, mimo to wielu innych strach nadal trzymał za gardło. On się odważył.

Idźmy dalej. Autor „Milczenia”, którego okrzyknięto odważnym głosicielem prawdy o PRL-u, napisał, że ta sztuka jest o czymś innym. Że to nie jest cała prawda o niej. Że chciał powiedzieć znacznie więcej.

Zaskoczona tą nie-oczywistością rzeczy, która zdawała mi się oczywista, przeczytałam wszystkie trzy akty jeszcze raz. I już się domyślam. I domyślam się dziele.

– Uciekać od rzeczywistości można w różny sposób. Jeden ucieka przy pomocy alkoholu, drugi lektury, trzeci samotności, czwarty milczenia, inny znów przy pomocy marzeń, bujnej wyobraźni, snów...

To słowa Feliksa. One są kluczem. Otwierają też „Milczenie” na inne czasy. PRL minęła. Ale przecież wciąż zdarza nam się, że chcemy uciec. Bo świat nas przeraża. Bo życie biegnie nie taką drogą, jaką sobie wymarzyliśmy. Bo zamiast kwitnących róż – suche badyle. Zamiast szczęścia – rozczarowanie. Obietnice niespełnione. Nadzieje zrujnowane. Co zostaje? Marzenia. Czasem się spełniają. ▲

Przystanek Zaolzie

Wtorek 29 września, godz. 18.20

TVP POLONIA

PIĄTEK 25 WRZEŚNIA

7.25 Czytanie puszczy. Wielkie życie
7.55 Pytanie na śniadanie 11.20 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
11.30 Na sygnale. Kac w wielkim mieście 12.00 Teatr na ten czas. Tadeusz Kornaś 12.15 Co niesie dzień 12.30 M jak miłość (s.) 13.20 Wilnoteka (mag.) 13.40 Tego się nie wytnie 15.00 Uzdrawisko. Biust 15.30 Ostoja 16.00 Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939-1945 16.15 Domisie. Kuchenni rycerze 16.40 Bolek i Lolek w Europie. Pod kraterem 16.50 Czy wiesz, że... 17.00 Korona królów - taka historia 17.30 Dziennik regionów 17.50 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 18.20 Stacja innowacja 18.35 Mówimy po polsku 18.50 Wszystko przed nami (s.) 19.20 Polonia Express (mag.) 19.40 Alarm! 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Strażacy 2. Kryzys 21.30 Mocne kino nocne. Oficer. Sto rąk 22.30 Uzdrawisko. Małżeńskie wspomnienia 23.00 Europejski Stadion Kultury - Rzeszów 2020.

SOBOTA 26 WRZEŚNIA

7.55 Pytanie na śniadanie 11.10 Powstanie Warszawskie dzień po dniu 11.20 Giganci historii. Kampania polska 1939 12.10 Powroty (mag.) 12.30 Nela Mała Reporterka. Poszukiwanie orek w noc polarną 12.45 Czy wiesz, że... 13.00 Ojciec Mateusz. Ryzykowna teoria 13.50 Strażacy 2. Kryzys 14.40 Paraniormalni Tonight. Jerzy Kryszak 15.40 Wolny Ekran 16.00 Kulturalni PL 17.00 Słownik polsko@polski 17.30 Dziennik regionów 17.50 M jak miłość (s.) 18.40 Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2020 19.40 Dobranocka. 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Wojna i miłość 21.30 Ameryka da się lubić. Humor 22.50 Oda do radości.

NIEDZIELA 27 WRZEŚNIA

7.40 Mówimy po polsku 7.55 Pytanie na śniadanie 11.05 Powstanie Warszawskie dzień po dniu 11.10 Rwanda 2020. Misje na wzgórzach. Pierwsze objawienia w Afryce 11.30 Ziarno. Między ziemią a niebem 11.55 Między ziemią a niebem 12.00 Aniol Pański 12.15 Między ziemią a niebem 12.50 Z pamięci 13.00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza w Miejscu Piastowym 14.25 Janosik. Pierwsze nauki (s.) 15.20 Przyjaciele na zawsze. Dariusz Michalczewski 16.10 Powroty 16.30 Leśniczówka (s.) 17.30 Dziennik regionów 17.50 M jak miłość 18.50 Paraniormalni Tonight. Ewa Farna 19.45 Dobranocka 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Zniewolona 21.30 Uwaga - premiera! Wspomnienie lata 23.00 Niedziela z... twórczością Zbigniewa Wodeckiego 23.45 Wielki koncert nocy letniej. Muzyka filmowa.

PONIEDZIAŁEK 28 WRZEŚNIA

7.25 Okrasa łamie przepisy. Zapomniane potrawy Lubelszczyzny 7.55 Pytanie na śniadanie 11.20 Powstanie Warszawskie dzień po dniu 11.30 Barwy szczęścia (s.) 12.00 Turystyczna jazda 12.15 Co niesie dzień 12.30 1920. Wojna i miłość. Biały fortepian 13.20 Polonia Express (mag.) 13.40 Kulturalni PL 14.35 Rok 1920. Kalendarium 14.45 Uzdrawisko. Małżeńskie wspomnienia 15.15 Okrasa łamie przepisy. Zapomniane potra-

wy Lubelszczyzny 15.45 Zakochaj się w Polsce. Ustka 16.15 Zwierzaki Czytaki. Centralny system podwójnego ostrzegania 16.30 Supelkowe ABC 16.45 Figu Migu. Nie zjem i już 17.00 Korona królów 17.30 Dziennik regionów 17.50 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 18.20 Gdzieś na granicy turecko-polskiej 18.50 Barwy szczęścia (s.) 19.20 Nad Niemnem (mag.) 19.40 Alarm! 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Wiedźmin. Ciri 21.30 Mocne kino nocne. Oficerowie. Stinger 22.25 Uzdrawisko. Łowca posagów 22.55 Film dokumentalny.

WTOREK 29 WRZEŚNIA

6.10 Polonia 24 6.35 Pożyteczni. pl 7.00 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 7.25 Zrób to ze smakiem 7.55 Pytanie na śniadanie 11.20 Powstanie Warszawskie dzień po dniu 11.30 Barwy szczęścia (s.) 12.00 Pod Tatrami 12.15 Co niesie dzień 12.30 Wiedźmin. Ciri 13.20 Nad Niemnem 13.40 O zwierzętach i ludziach 14.45 Uzdrawisko. Łowca posagów 15.15 Zrób to ze smakiem 15.45 Prywatne życie zwierząt 2. Wędrowki 16.15 Przyjaciele Misia i Margolci. Panika 16.40 Margolcia i Miś zapraszają dziś 17.00 Korona królów 17.30 Dziennik regionów 17.50 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 18.20 Przystanek Zaolzie 18.50 Barwy szczęścia (s.) 19.20 Magazyn z Wysp 19.40 Alarm! 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Ojciec Mateusz. Ciało (s.) 21.30 Mocne kino nocne. Oficerowie. Druga strona lustra 22.25 Uzdrawisko. Gra 22.55 Warto rozmawiać 23.45 Z pamięci. Janusz Tazbir.

ŚRODA 30 WRZEŚNIA

7.25 To je Borowicz. Podróże ze smakiem 7.55 Pytanie na śniadanie 11.20 Powstanie Warszawskie dzień po dniu 11.30 Barwy szczęścia (s.) 12.00 Języczek w wagi 12.15 Co niesie dzień 12.30 Echo serca 3 13.20 Przystanek Zaolzie 13.40 Twarze Solidarności. Andrzej Kołodziej 14.00 Giganci historii. Kampania polska 1939 14.45 Uzdrawisko. Gra 15.15 XII Festiwal Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci - gala zamknięcia 16.15 Zagadki zwierzogromadki. Borsuki 16.30 Nela Mała Reporterka. Poszukiwanie orek w noc polarną 16.50 Żubr Pompik. Liście 17.00 Korona królów 17.30 Dziennik regionów 17.50 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 18.20 Studio Lwów 18.40 Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939-1945 18.50 Barwy szczęścia (s.) 19.20 Kierunek Zachód 19.40 Alarm! 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Echo serca 3 21.30 Mocne kino nocne. Oficerowie. Wypożyczalnia ludzi 22.25 Uzdrawisko. Bezdech 22.55 Polskie 100 lat. Marzec 1968 23.55 Focus on Poland.

CZWARTEK 1 PAŹDZIERNIKA

7.25 Rączka gotuje 7.55 Pytanie na śniadanie 11.30 Barwy szczęścia (s.) 12.00 Zaginione skarby. Starodruk Mikołaja Kopernika 12.15 Co niesie dzień 12.30 M jak miłość (s.) 13.20 Kierunek Zachód (82) 13.40 Polskie 100 lat. Marzec 1968 14.45 Uzdrawisko. Bezdech 15.15 Rączka gotuje 15.45 Mówimy po polsku 15.55 Studio Lwów 16.15 Al-chemik. Objętość 16.30 Baw się słowami. Pan Twardowski 16.50 Nauka literek z Żuzu. Literka E 17.00 Korona królów (382) 17.30 Dziennik regionów 17.50 Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) 18.20 W obiektywie Polonii. Wschód 18.50 Barwy szczęścia (s.) 19.20 Wilnoteka (mag.) 19.40 Alarm! 20.00 Polonia 24, pogoda, sport 20.35 Archiwista 22.25 Uzdrawisko. Stara miłość 22.55 Gdzieś na granicy turecko-polskiej 23.25 Cafe piosenka (mag.) 23.55 Focus on Poland.

Z REDAKCYJNEJ POCZTY

Gdzie przeszłość miesza się ze współczesnością

Miejscowe Koło PZKO w Olbrachcicach już od siedmiu lat organizuje dla swoich członków i sympatyków wycieczki do Polski. W początkowych latach były to wycieczki jednodniowe raz w roku, ale z czasem utarł się zwyczaj, że na przełomie maja i czerwca odbywa się wycieczka jednodniowa, a w ostatni weekend wakacji wycieczka dwudniowa. Podobny scenariusz był planowany również w bieżącym roku, jednak epidemia koronawirusa (COVID-19) i podjęte środki w postaci zamkniętej granicy pokrzyżowały nasze plany - wycieczka jednodniowa nie odbyła się.

Kiedy jednak nadszedł ostatni weekend wakacji, z zachowaniem największej ostrożności, dystansu społecznego i przestrzegając zasad i zaleceń epidemiologicznych wyruszyliśmy 29 sierpnia o godz. 6.30 sprzed Domu Robotniczego do Łodzi. Podróż minęła szybko i bezpiecznie, za co składamy podziękowania panu kierowcy. Na miejsce dotarliśmy ok. 12.00. Zakwaterowaliśmy się w hotelu, a po południu wyruszyliśmy razem z przewodnik Krystyną Janus na spacer po najbardziej reprezentacyjnej ulicy w Łodzi - Piotrkowskiej. Pani przewodnik z prawdziwym zapałem dzieliła się z nami ogromną wiedzą, wprowadzając nas w tajniki zarówno historii, jak i tożsamości miasta. Oprócz pięknie odrestaurowanych kamienic

• Miejscowe Koło PZKO w Olbrachcicach już od siedmiu lat organizuje dla swoich członków i sympatyków wycieczki do Polski. Tym razem celem była Łódź, po której oprowadzała Krystyna Janus. Fot. ROMAN DZIK

miejszy okazję zobaczyć wyjątkowe podwórza kryjące się za ich fasadami. Poznaliśmy przejmującą historię jednego z nich - Pasażu Róży - pokrytego mozaiką z kawałeczków luster poukładanych w kształt róży. Nazwa odnosi się do imienia córki autorki projektu, która zmagając się z chorobą oczu i groziła jej utrata wzroku. Zafascynowani obejrzanymi interesującymi muralami, malutkie fontanny wdzięcznie ozdobione postaciami dzieci i ryb, a także grupę plenerowych rzeźb z brązu, upamiętniających sławne osoby związane z Łodzią - Juliana Tuwima, Artura Rubinsteina, Władysława Reymonta, Stefana Jaracza, trzech przemysłowców Izraela Poznańskiego, Karola Scheiblera i Henryka Grohmana oraz pomnik Lampiarza. Łódź słynie również z pomników „bajkowych” - Misia Uszatka, Plastusia, pingwina Pik-Poka, kota Filemona i Bonifacego, bohaterów filmu „Zaczarowany ołówek”, trzech misiów, wróbla Ćwirka, Maurycego i Hawranka, Ferdynanda Wspaniałego oraz Misia Colargola.

Niedziela upłynęła nam na podziwianiu „fabrycznego” oblicza Łodzi - cudownie odnowionych budynków byłych obiektów przemysłowych (Księża Młyn, kompleks Manufaktura, Pałac Izraela Poznańskiego). Wprawdzie epidemia i związane z nią obostrzenia uniemożliwiły nam zwiedzanie muzeów w środku, ale i tak okazałość budynków i rozmach ówczesnego przemysłu włókienniczego wzbudziły nasz podziw i zachwyt. Całe szczęście, że dla większości budynków pofabrycznych znalazła się możliwość dalszego wykorzystania - niewątpliwie kompleksy fabryczne Geyera, Scheiblerów, Grohmanów i Poznańskich wpisują się w dzieje tego miasta i są wciąż obecne w postaci zabudów architektonicznych, świątyń czy cmentarzy.

Po obiedzie, wzbogaceni o nowe doświadczenia, informacje i wrażenia opuszczaliśmy Łódź. Zasłużone słowa uznania kierujemy do organizatorów, dziękując za kolejną niezapomnianą przygodę.

Agata Ostrowska-Knapik

Uczyć się polskiego, żeby żyć...

Na początku września Centrum Języka i Kultury Polskiej Polskiego Kulturalno-Oświatowego Towarzystwa „Odrodzenie” w Berdiańsku zorganizowało intensywny kurs języka polskiego dla dzieci w wieku 8-14 lat oraz młodzieży po 14. roku życia. Celem przeprowadzonych zajęć było zaktualizowanie nabytej wiedzy, umiejętności i kompetencji lingwistycznych. Ponadto organizatorom zależy na integracji młodego pokolenia Polaków i przygotowanie ich do ewentualnego nauczania zdalnego.

Ze względu na aktualną sytuację, związaną z pandemią COVID-19, organizatorzy musieli uzyskać zgodę miejscowego kuratorium oświaty i zadbać o środki bezpieczeństwa. Zostały między innymi zakupione maseczki, rękawiczki gumowe i płyny dezynfekcyjne. Większość zajęć przeprowadzono w plenerze.

W sumie przeprowadzono po dwadzieścia godzin zajęć w każdej grupie. Ze względu na zróżnicowany poziom znajomości języka polskiego uczestników kursu lekcje zostały oparte na metodzie komunikacyjnej, której podstawową zasadą jest wzajemne porozumiewanie się między osobami uczącymi się a nauczycielem. W ten sposób słuchacze

• Dzieci pilnie zgłębiały tajniki języka polskiego. Fot. IDA

uczą się używać języka polskiego w różnych sytuacjach i kontekstach życia codziennego: w gronie rówieśników, w sklepie, na poczcie, na dworcu czy lotnisku. Dzięki tej metodzie uczniowie poznają podstawowe funkcje językowe.

Do udziału w kursie zgłosiła się też młodzież niemająca polskich korzeni, a planująca systematycznie uczyć się języka polskiego od podstaw. Ta dość liczna grupa miała okazję uczestniczyć w zajęciach konwersacyjnych i zabawach na łonie przyrody. Projekt był realizowany na terenie Berdiańskiego Uniwersytetu Zarządzania i Biznesu. Dysponuje on ogrodem botanicznym, który świetnie nadaje się do zorganizowania gier, zabaw czy quizów. O tym, co

motywuje dzieci i młodzież do nauki języka i kultury polskiej zapytaliśmy uczestników kursu.

Każdy ma własne motywacje, ale wysokie zainteresowanie językiem polskim, nie tylko w środowisku polonijnym, świadczy o atrakcyjności i statusie języka polskiego w Ukrainie. Dla mieszkańców Ukrainy wschodniej Polska przestaje być abstrakcją, a znajomość języka staje się aktualną potrzebą i pomaga w realizacji planów na przyszłość. Z kolei, dla tutejszych Polaków język przodków jest czynnikiem wyróżniającym i wzmacniającym tożsamość narodową.

Informator dla Aktywnych/
Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”

SPORT

Świetna obsada turnieju WTA nad Ostrawicą

Janusz Bittmar

Jeśli sytuacja epidemiczna na to pozwoli, w połowie października w Ostrawie zaprezentuje się kobieca tenisowa czołówka planety. W terminie od 17 do 25 października w Ostravar Arenie ma się odbyć prestiżowy turniej rangi WTA Premier z udziałem m.in. pięciu triumferek Wielkiego Szlema.

Ostrawski turniej z pulą nagród wynoszącą 528 500 dolarów amerykańskich jest alternatywą dla odwołanych zawodów w Chinach. – Dla nas to duża nobilitacja. Postaramy się nie zawieść pokładanych w nas nadziei i zorganizować świetną imprezę – stwierdził Tomáš Petera, szef spółki Perinvest Group, organizatora turnieju

Do gwiazd ostrawskiego turnieju należy Petra Kvitová. Fot. ARC

w Ostrawie. Udział w imprezie potwierdziły już czołowe zawodnicz-

gelikę Kerber (Niemcy) czy Sofię Kenin (USA) – sensacyjną trium-

ki świata, włącznie ze zwyciężczyniami turniejów wielkoszlemowych. Na liście startowej znajdziemy m.in. Petrę Kvitową (RC), Viktorię Azarenko (Białoruś), Garbinę Muguruzę (Hiszpania), An-

gełkę Kerber (Niemcy) czy Sofię Kenin (USA) – sensacyjną trium-

fatorkę tegorocznego Australian Open. W sumie w drabince turnieju J&T Banka Ostrava Open 2020 pojawi się czternaście tenisistek z czołowej „20” rankingu WTA. Oprócz Petry Kvitowej przyjazd do Ostrawy potwierdziły również inne znakomite Czeszki – pierwsza czeska rakietka Karolína Plíšková czy pochodząca z Ołomuńca Karolína Muchowa. Szansę na zwycięstwo mają też zawodniczki spoza elitarnej dwudziestki rankingu. Polskę będzie reprezentowała m.in. Magda Linette, obecnie 36. rakietka świata.

Organizatorzy zaznaczają, iż liczba widzów, która zostanie wpuszczona do Ostravar Areny w Witkowicach, będzie uzależniona od aktualnej sytuacji pandemicznej w regionie. ▲

OFERTA

PIŁKA NOŻNA – FORTUNA LIGA: Karwina – Ml. Bolesław (sob., 16.30). **FNL:** Trzyniec – Jihlava (sob., 16.30). **DYWIZJA F:** Rymarzów – Trzyniec B (sob., 15.30), Hawierzów – N. Jiczyn, Karwina B – Dzieńmorowice (niedz., 10.15), Bogumin – Witkowice (niedz., 15.30). **MISTRZOSTWA WOJEWÓDZTWA:** Datynie Dolne – L. Piotrowice, Cz. Cieszyn – Bystrzyca (sob., 16.00). **IA KLASA – gr. B:** Wracimów – Śmiłowice, Lutynia Dolna – Dobra, Gnojnik – Olbrachcice, Sl. Orłowa – Libhošť, Jabłonków – Stonawa (sob., 16.00). **IB KLASA – gr. C:** Wędrynia – Sedliszcze, Sucha Górna – Nydek, Pietwałd – L. Piotrowice B, Mosty – Starzicz, Zabłocie – Rzepiszcz (sob., 16.00), I. Piotrowice – Wierzniovice, Raszkowice – Odrzychowice (niedz., 16.00). **MP KARWIŃSKIEGO:** B. Rychwałd – Michałkowice B, Żuków Górny – V. Bogumin, Dąbrowa – S. Pietwałd, Sn Hawierzów – F. Orłowa (sob., 16.00), G. Błędowice – L. Łąki, G. Hawierzów – Cierlicko (niedz., 16.00). **MP FRYDEK-MISTEK:** Śmiłowice B – Noszowice (niedz., 10.00), Milików – Piosek, Bukowiec – Janowice (niedz., 16.00), Gródek – Niebory (pon., 16.00). **RP FRYDEK-MISTEK:** Nawsie – Toszowice (niedz., 16.00).

PIŁKA RĘCZNA – EKSTRALIGA MĘŻCZYZN: Koprzywnica – Karwina (środa 30. 9., 17.00).

HOKEJ NA LODZIE – TIPSPORT EKSTRALIGA: Trzyniec – Ołomuniec (niedz., 17.00), Zlin – Trzyniec (wtorek 29. 9., 18.20). **CHANCE LIGA:** Hawierzów – Przerów (sob., 17.00), Wsecin – Hawierzów (pon., 17.30), Hawierzów – Kolin (środa 30. 9., 17.30).

(jb)

Memorial Wandy Delong odwołany!

Zaplanowane na niedzielę 4 października w Mistrzowicach 44. Otwarte Mistrzostwa PZKO w biegu przełajowym o Memorial Wandy Delong zostały odwołane. Powodem decyzji jest aktualny stan epidemiczny w naszym kraju.

– Niestety jesteśmy zmuszeni zrezygnować w tym roku z imprezy – poinformował „Głos” szef zawodów, Daniel Kadłubiec. – Podejrzewam, że nie wszystkie nasze szkoły byłyby w stanie włączyć się aktywnie w rywalizację, a więc ostatecz-

nie wygrał zdrowy rozsądek. Mam nadzieję, że spotkamy się na starcie w przyszłym roku – podkreślił Kadłubiec.

Przypomnijmy, iż Memorial Wandy Delong pomyślany jest jako jedna z form integrowania naszego

środowiska szkolno-młodzieżowego, ale na starcie mistrzostw w przeszłości nie zabrakło też wielu wyczynowych biegaczy w głównych kategoriach, a także kategoriach powyżej 50 lat.

(jb)

Uwaga, miłośnicy ringo!

Można się zgłaszać do kolejnej Medycji Barbórkowego Turnieju Ringo im. Milana Walacha, organizowanego przez MK PZKO w Czeskim Cieszynie-Centrum. XI edycja turnieju została zaplanowana na 5 grudnia 2020, ponownie w hali sportowej Średniej Szkoły Al-

brechta w Cz. Cieszynie. Początek rywalizacji o godz. 9.00.

– Ta tradycyjna impreza jest otwarta dla wszystkich, którzy mają ochotę spędzić miły dzień w sportowej atmosferze – powiedziała „Głosowi” w imieniu organizatorów Danuta Siderek. Organizatorzy

przypominają zarazem, że w składzie trzyosobowej drużyny musi być przynajmniej jedna kobieta, a zawody zostaną przeprowadzone w dwóch kategoriach: I – do lat 13 i II – 13-99 lat. Zwycięska drużyna otrzymuje dyplom i nagrodę rzeczową. Projekt został wsparty przez Fun-

dusz Rozwoju Zaolzia Kongresu Polaków w RC.

ZGŁOSZENIA

Do 4 grudnia na adres: danuta@siderek.cz.

(jb)

W oczekiwaniu na lepsze mecze

Lekki niedosyt towarzyszy wstępnym meczom hokeistów Hawierzowa w nowym sezonie Chance Ligi. Zespół pasowany na jednego z faworytów rozgrywek po czterech kolejkach z dorobkiem pięciu punktów zajmuje dopiero dwunastą pozycję. Podopiecznym trenera Jiřego Režnara do tej pory udało się sięgnąć tylko po jedno zwycięstwo za trzy punkty – w miniony weekend w pojedynku z Prościejowem, wygranym 4:1. Kolejne dwa punkty wywalczyli hawierzowianie w dogrywce meczu na tafli Szumperka, ale to jak na razie wszystko, na co było stać drużynę naszpikowaną świetnymi zawodnikami.

Na tarczy wróciła ekipa Jiřego Režnara również ze środowej wyjazdowej konfrontacji z Kladnem. W bezpośrednim pojedynku faworytów gospodarze zdmuchnęli rywala 5:1.

– Zdecydował nasz błąd z 7. minuty, który gospodarze skrzętnie wykorzystali, strzelając bramkę na 1:0. Nasze plany taktyczne wzięły w łeb – skomentował środowe spotkanie na zachodzie Czech szkoleniowiec Hawierzowa, J. Režnar. Drużyna Jaromíra Jágra zagrała rewelacyjnie, pozwalając hawierzowskiemu hokeistom na niewiele. W końcówce meczu gościom udało się zdobyć przynajmniej honorowego gola z kija Jakuba Kotali. – To był nasz łabędzi śpiew. Niestety zegraliśmy słabo, ułatwiając gospodarzom w dużym stopniu wygraną. Przed nami sobotni domowy pojedynek z Przerowem, w którym chcemy się zrehabilitować za środowy niewypał – dodał Režnar.

W barwach Kladna pierwsze skrzypce zagrała pierwsza formacja prowadzona przez doświadczonego napastnika Tomáša Plekan-

W barwach Kladna pierwsze skrzypce zagrała pierwsza formacja prowadzona przez doświadczonego napastnika Tomáša Plekancza. Fot. ROMAN MAREŠ/rytirikladno.cz

ca. Hokeista, który najlepsze lata spędził w NHL, w tym sezonie za namową właściciela Kladna, Jaromíra Jágra, postanowił pomóc

drużynie w walce o powrót do najwyższej klasy rozgrywek.

Po czterech kolejkach na prowadzeniu w tabeli Chance Ligi znaj-

dują się, trochę niespodziewanie, hokeiści Ostrawy-Poruby, którzy w tym sezonie jeszcze nie zasmakowali goryczy porażki. (jb)

CHANCE LIGA

KLADNO –

HAWIERZÓW 5:1

Tercje: 3:0, 0:0, 2:1. Bramki i asysty: 7. Melka (Račuk), 8. Guman (Plekaneć, Hlava), 19. Hlava (Šapovaliv) 51. Melka (Pitule, Frye), 52. Hlava (Guman, Šapovaliv) – 60. Kotala (O. Procházka, Rašner). Hawierzów: Stezka – L. Rutar, Kachyňa, Rašner, Lytwinow, Chroboček, Ševčec – Kotala, F. Seman, O. Procházka – Fridrich, Maruna, L. Bednář – Horváth, Mastič, Petriska – Doktor, Cihlák, D. Sklenář. Lokaty: 1. Poruba 11, 2. Jihlava 9, 3. Slavia Praga 8, ... 12. Hawierzów 5 pkt. Jutro: Hawierzów – Przerów (17.00).

INFORMATOR

Konkurs czytelniczy

Kochani czytelnicy, są imprezy, które na stałe wpisały się w kalendarz imprez odbywających się na Zaolziu. Z pewnością należy do nich konkurs czytelniczy oraz impreza „Z książką na walizkach”, która mu towarzyszy. W roku bieżącym zaplanowano już 13. edycję. Poniżej zamieszczamy informacje dla uczestników, życząc miłych chwil z książką oraz powodzenia.

Kategoria I – klasy 1.-2.

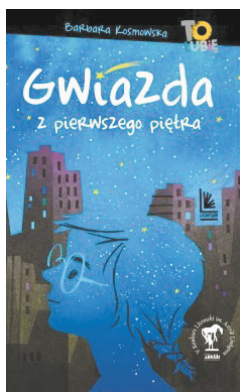
Najmłodszych czytelników zapraszamy do lektury książki Dominiki Gałki „Sklep z babciami”. Ponieważ dopiero rozpoczynacie przygodę z czytaniem, zaproszenie do wspólnego spędzenia czasu z Wojtkiem i jego „przyszywanymi” babciami rodziców, dziadków czy starsze rodzeństwo. Po zapoznaniu się z treścią książki zrobicie ilustrację w dowolnej technice, ale koniecznie w formacie A3, na odwrocie podpiszcie, napiszcie klasę oraz szkołę i wyślijcie do piątku 30. 10. 2020 na adres podany niżej.

Kategoria II klasy 3.-5.

Dla waszej kategorii zostały w tym roku wybrane książki bardzo różne, bo z tematyką trochę psychologiczną oraz kryminalną. Pierwszą, „Urodziny”, napisała pani Joanna Jagiełło, druga powstała w „warsztacie” pisarskim pani Renaty Piątkowskiej i nosi tytuł „Biuro detektywistyczne Dziurka od klucza”. Po przeczytaniu wystarczy odpowiedzieć na jeden zestaw pytań i odpowiedzi wysłać do 30. 10. 2020 na adres podany niżej.

Joanna Jagiełło: „Urodziny”

- Zakład pogrzebowy „Rajski Futrzak” oferował organizowanie pogrzebów małych i większych zwierząt domowych, mowę pogrzebową oraz portrety zwierzątek. Kto zajmował się malowaniem portretów?
  - Morus
  - Gruby
  - Jessica
- Często jest tak, że zazdrościmy drugiemu tego, czego my nie mamy. Czego brakowało Jessice?
  - Rodzeństwa
  - Komputera
  - Komórki
- Kim opiekował się Gruby, gdy mama wyjechała do ciotki?
  - Chorym braciszkiem
  - Starą chorą babcią
  - Niedołężnym wujkiem
- Opisz pana Miotłę (podaj 3 szczegóły wyglądu)

Renata Piątkowska: „Biuro detektywistyczne Dziurka od klucza”

- Co można robić w antykwariacie?
  - spędzać czas na graniu w gry komputerowe
  - kupić stare meble, książki, przedmioty, obrazy
  - kupić rybki
- W jednym z opowiadań Mikołaj z Julkiem mają rozwiązać problem „dziwnych nocnych hałasów”. W celu ochrony przed „duchami” pani Ewelina użyła pewnych środków. Były to:
  - sól i czosnek
  - lulek czarny
  - lawenda
- Mikołaj i Julek parę razy wspominali jednego znanego „agenta” z filmów:
  - Detektywa Pozytywkę
  - Sherlocka Holmesa
  - Jamesa Bonda
- Opisz psa Cudaka

Kategoria III klasy 6.-9

Czytelnicy startujący w kategorii trzeciej mają najszerzą ofer-

te. Książka Barbary Kosmowskiej „Gwiazda z pierwszego pietra” to propozycja raczej dla dziewczyn, chociaż dla chłopców też.... Nie tylko dla miłośników historii średnio-wiecznej Zuzanna Orlińska napisała dzieło „Z bożej łaski Jadwiga, król” o młodej żonie księcia litewskiego Jagiełły, a ostatnia propozycja Małgorzaty Karoliny Piekarskiej z krótkim tytułem „Dzika” porusza aktualne tematy, z jakimi może spotkać się dzisiejsza młodzież.

Po skończeniu lektury przelecie swoje wrażenia odręcznie na papier, podpiszcie, dodajcie klasę i szkołę. Termin upływa w piątek 30. 10. 2020.

Rysunki, odpowiedzi i prace z danymi uczestnika (imię, nazwisko, klasa, szkoła) prosimy wysłać na adresem:

Oddział Literatury Polskiej
Biblioteka Regionalna Karwina
Masarykovo Nám. 9/7
733 01 Karviná-Fryštát

Można je też zanieść do Biblioteki Miejskiej w Czeskim Cieszynie na ulicy Havlička lub do księgarni Klub Polskiej Prasy i Książki na ulicy Čapka w Czeskim Cieszynie.

(koł)

CO W KINACH

TRZYNIEC – Kosmos: Bábovky (25, 26, godz. 17.30; 27, 28, 30, 1, godz. 20.00); Nowi mutanci (25, godz. 20.00); Nieobliczalny (26, godz. 20.00); Princezna zakletá v čase (27, godz. 15.00); After 2 (27, godz. 17.30); Animal Crackers (28, godz. 17.30); Ženská pomsta (29, godz. 17.30); Szarlatan (29, godz. 20.00); Bože Ciało (1, godz. 17.30); **KARWINA – Centrum:** Bábovky (25, godz. 17.30; 27, 28, godz. 20.00); Tenet (25, godz. 20.00); Princezna zakletá v čase (26, godz. 15.00; 27, godz. 17.30); After 2 (26, godz. 20.00); Dziadek, postrach rodziny (27, godz. 15.00); Mulan (27, godz. 17.30); Masza i miš (28, godz. 15.00); Postižení muzikou (29, godz. 17.30); Rytmus: Tempos (29, godz. 20.00); Wspomnienia na Włochy (30, godz. 15.00); Za snami (30, godz. 17.30); Ženská pomsta (30, godz. 20.00); FAMU v kině (1, godz. 17.30); Havel (1, godz. 20.00); **HAWIERZÓW – Centrum:** Trolle (25, 26, godz. 17.00); Bábovky (25, 26, godz. 19.30); Scooby Doo! (29, 30, godz. 17.00); Nadzieja (29, 30, godz. 19.30); Bábovky (1, godz. 17.00); Tichý společník (1, godz. 19.30); **CZ. CIESZYN – Central:** Bábovky (25, godz. 16.30; 26, godz. 17.30; 27, godz. 20.00); Krajina ve stínu (25, godz. 19.00); Szarlatan (26, godz. 20.00); Oficer i szpieg (27, godz. 17.30); **CIESZYN – Piast:** Mulan (25-29, godz. 15.45; 30, 1, godz. 15.00); Daleko od Reykjavíku (25-29, godz. 18.15); Słynny najazd niedźwiedzi na Sycylię (26, 27, godz. 14.00); 25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy (25-29, godz. 20.00).

CO W TERENIE

CZ. CIESZYN – Filia Biblioteki Miejskiej przy ul. Havlička 6 zaprasza w sobotę 3 października od godz. 8 do 12

na darmowy kiermasz książek pt. **Zabierz mnie do domu!**

▲ październikowy wykład MURU odbędzie się w czwartek 1. 10. o godz. 17.00 w Klubie Dziupła (za budynkiem ZG PZKO). Dr Joanna Jurgała-Jureczka przedstawi słuchaczom sylwetkę Zofii Kossak nie tylko jako pisarki.

KARWINA – Klub Seniora „Przyjaźni” zaprasza swoich członków i sympatyków na wycieczkę w dniu 28. 9. Odjazd o godz. 8.30 sprzed MDK w Karwinie i 8.40 sprzed Uniwersytetu.

PTTS „BS” – Zaprasza 30. 9. na srodowy spacer do Trzanowic, by zwiedzić Muzeum Trzanowskiego. Odjazd autobusem z Cz. Cieszyna o godz. 8.45, z Hawierzowa (dworzec autobusowy) o godz. 8.45 do przystanku Trzanowice „Křížovatka”, gdzie obie grupy się spotykają, a na spacer wychodzimy po godz. 9.00. Wycieczkę prowadzi Tadeusz Farny, tel. 608 355 574

▲ autobus na wycieczkę Glinne - Pilsko 4. 10. odjeżdża z Karwiny o godz. 7.00, z Cz. Cieszyna o godz. 7.20, z Trzyńca – st. dworzec kolejowy o godz. 7.35. Powracamy z Bielska wprost do Cz. Cieszyna (omijamy Trzyniec). Prosimy zabrać dowody osobiste, ubezpieczenie, złotówki, maseczki. Kierownik wycieczki: Chrystian Zaleski, 0048 696 459 161.

▲ wtorkową wycieczkę 6. 10. z Przelęczy Salmopolskiej przez Cienków do Wisły-Nowej Osady prowadzi Stasiak Pawlik, tel. 0048 606 133 123. Autobus odjeżdży z Placu Wolności w Cieszynie (drugi przystanek od granicy) o godz. 8.00. Prosimy zabrać z sobą dowód osobisty, złotówki i maseczki.

▲ „BS” oraz KCT MSK sekcja historyczna zapraszają 27. 9. na tradycyjne spotkanie z okazji jubileuszu beskidzkich schronisk. Tym razem to jubileusz schronisk na grzebień Grůňa i okolic Białego Krzyża. Uczestnicy spotykają się przy schronisku Sulov na Białym Krzyżu od godz. 10.00, uroczy-

REKLAMA

FAMUR

PRIMETECH

Do PRIMETECH SA, jednej ze spółek Grupy FAMUR, oferujemy pracę w kopalni soli potasowej we Francji na stanowisku:

szttygar oddziału mechanicznego-szybowego pod ziemią

Miejsce pracy: Francja – Alzacja
Okres zatrudnienia: październik 2020 – czerwiec 2021

Kwalifikacje:

- uprawienia dozoru ruchu o specjalności mechanicznej – wyciągi szybowe
- wieloletnie doświadczenie związane z utrzymaniem szybów i ich wyposażeniem
- wiedza techniczna z branży mechanicznej, budowy wyciągu szybowego, robót szybowych

Oferujemy:

- atrakcyjne wynagrodzenie w euro
- bezpłatne zakwaterowanie i dojazdy do pracy
- pokrycie kosztów przejazdu do Francji i z powrotem
- ubezpieczenie społeczne we Francji

Nie wymagamy znajomości języka obcego! (na miejscu dostępni tłumacze, komunikacja w języku polskim)

Szczegóły: famur.com/dolacz-do-nas oraz www.primetechsa.pl/oferty-pracy

☎ Kontakt: kariera@primetechsa.pl lub pod nr tel. 885 510 766

„Głos” jest finansowany ze środków Ministerstwa Kultury RC, Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Konsulatu Generalnego RP w Ostrawie, Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie i Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą

MINISTERSTWO KULTURY

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Ostrawie

POMOC POLAKOM NA WSCHODZIE

STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA”

„Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów”.

Głos

GAZETA POLAKÓW W REPUBLICE CZEŠKIEJ

Przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury RC wydaje Kongres Polaków w RC, ul. Grabińska 33, 737 01 Czeski Cieszyn, IČO: 00535613, w wydawnictwie POL-PRESS, s.r.o. IČO: 26792575 • Adres: Redakcja „Głosu”, ul. Strzelnicza 28, Czeski Cieszyn 737 01 • Redaktor naczelny: Tomasz Wolff, wolff@glos.live • Zastępca redaktora naczelnego, redaktor sportowy: Janusz Bittmar, bittmar@glos.live • Redaktorzy terenowi: Danuta Chlup, danuta.chlup@glos.live • Witold Koźdoń, kozdon@glos.live • Szymon Brandys, brandys@glos.live • Foto-reporter: Norbert Dąbkowski, dabkowski@glos.live • Doradca ds. reklamy: Beata Schönwald, beata.schonwald@glos.live • Projekt makiety: Jacek Utko • Telefony: sekretariat/centrala 558 731 766, e-mail: info@glos.live • www.glos.live • Pismo wychodzi we wtorki i piątki • Dostawę prenumeratomom prowadzi Česká pošta, s.p., oddělení periodického tisku, Olšanská 38-9, 225 99 Praha 3. Zamówienia: www.periodik.cz, e-mail: postabo.prtc@cpost.cz • Reklamacje tel. 800 300 302 • Kolportaż: PNS, a.s. • Druk: CZECH PRINT CENTER a. s. Na Rovince 876, 720 00 Ostrava-Hrabová • Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo ich redagowania i skracania • Numer ewidencyjny Ministerstwa Kultury RC: MK ČR E 588, nr Indeksu 42501, ISSN 2570-8708.

„Głos” należy do Stowarzyszenia Dzienników Mniejszości Narodowych i Etnicznych Europy MIDAS

stość rozpoczyna się o godzinie 11.00. Dojazd na miejsce we własnym zakresie. Odjazd pociągu z Cz. Cieszyna do Frydka o godzinie 7.42, następnie przesiadka (ok. 3 min.) na autobus do miejscowości Krásná, Vyšní Mohelnice, Visalaje o godz. 8.38.

TKK „ONDRASZEK” – Zaprasza 26. 9. na wycieczkę rowerową pt: „Szańce Jabłonkowskie”. Zbiórka o godz. 8.00 na dworcu kolejowym w Cz. Cieszynie. W programie: przejazd pociągiem do Mostów k. Jablonkova. Zwiedzanie nowo otwartego Centrum Turystycznego „Szańce Jabłonkowskie” (wstęp wolny). Następnie przejazd rowerami do Herczawy, na Trójkąt granic Czech, Polski i Słowacji, do Bukowca, Jablonkova i Cieszyna. Wycieczkę poprowadzi Leszek Szurman.

▲ zaprasza 27. 9. na wycieczkę rowerową pt: „Dzień Gwarka”. Zbiórka o godz. 9.00 na rynku. Przejazd rowerami na trasie Kaczyce – Karwina-Raj – Markłowice – Ruptawa – Jastrzębie-Zdrój. Powrotna trasa przez Karwinę do Cieszyna. Długość około 55 km. Wycieczkę prowadzi przewodnik turystyki kolarskiej, Kazimierz Szewczyk.

TRZYNIEC – Dyrekcja Polskiej Szkoły Podstawowej im. Gustawa Przechka w Trzyńcu informuje, że z powodu epidemii koronawirusa Zjazd Absolwentów 2020 został odwołany.

KONCERTY

KARWINA-FRYSZTAT – W niedzielę 27. 9. o godz. 16.00 w kościele parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego odbędzie się ostatni koncert XVI Festiwalu Muzyki Organowej „Karwińskie organy”. Koncert będzie miał charakter innowacyjny. Obok muzyki zabrzmiały teksty utworu literackiego „Labirynt świata, a raj serca”, autorstwa największej osobowości kultury czeskiej XVI stulecia, Jana Amosa Komeńskiego. Za organami usiądzie Tomáš Thon, finalista międzynarodowych konkursów organowych, koncertujący w większości państw Europy i USA. Fragmenty utworu literackiego Komeńskiego zabrzmiały w artystycznej interpretacji aktora, autora tekstów do licznych inscenizacji studium teatralnego Ypsilon, Marka Ebena, znanego szerokiej publiczności z ciekawych literackich i towarzyskich audycji telewizyjnych.

ŻYCZENIA

Dnia 29 września obchodzi swoje 80. urodziny
pan RUDOLF BARON
z Karwiny-Raju

Z tej okazji kochanemu Mężowi i Ojcu wszystkiego naj i wielu słonecznych dni, dużo zdrowia i 100 lat życia żona, syn Roman i córka Alina wraz z rodzinami.

RK-063

*Wśród ciągłej życia pogody,
niech rozkosz Was oplata,
wśród miłości, wiary, zgody,
życie w zdrowiu jeszcze długie lata.*

Dnia 1 października 2020 obchodzą diamentowy jubileusz

państwo HELENA i JAN TACINOWIE
z Jablonkova

W tym dla nich tak szczególnym dniu moc najserdeczniejszych życzeń, dużo szczęścia, zdrowia, spełnienia wszystkich marzeń składają córka i trzech synowie z rodzinami.

GE-532

Dnia 18 września obchodziła swój zacy jubileusz życiowy – 70. urodziny nasza Kochana Mama, Babcia i Teściowa

pani STEFANIA JOCHYMEK

Z tej okazji życzenia zdrowia, szczęścia i błogosławieństwa Bożego na dalsze lata składają córka Darina oraz synowie Marek i Marian z rodzinami. Z kolei w niedzielę, 27 września, minie 13. rocznica śmierci Jej Męża, naszego Kochanego Ojca, Dziadka i Teścia

śp. ALOJZEGO JOCHYMKA

GE-531

WSPOMNIENIA

*Twoje oczy zniknęły,
ale w naszych sercach pozostałeś...*

Dnia 24 września 2020 minęła trzecia rocznica, kiedy opuścił nas na zawsze nasz Kochany Mąż, Ojciec, Dziadek, Teść, Wujek, Kuzyn, Przyjaciół i Sąsiad

śp. HENRYK KRUCZEK
z Suchej Górnej

Z miłością i szacunkiem wspominają i nigdy nie zapomną żona i dzieci z rodzinami.

GE-530

W naszych sercach pozostaniesz na zawsze

Dnia 28 września minie 10 rocznica, kiedy na zawsze zamknęły się oczy naszej kochanej mamy, babci, teściowej

śp. IRENY GALUSZKOWEJ
z domu Perfeckiej, z Karwiny-Mizerowa

Prosimy wszystkich ludzi dobrego serca o chwilę wspomnień. Dziękują synowie i córka z rodzinami.

GE-521

*Nie umiera ten,
kto pozostaje w sercu i pamięci bliskich.*

Dnia 1 października 2020 minęła 2. rocznica śmierci naszej Kochanej Żony, Matki, Córki i Siostry

DANUTY PRZECZKOWEJ
z Hawierzowa-Szumbarku

Z miłością i szacunkiem wspominają mąż, synowie z rodzinami, mama i brat z rodziną.

GE-525

*Lecz oni ciągle przecież żywi,
nadal wytrwale są wśród nas,
ich dusze przy nas pozostały,
tylko ich ciała zabrał czas.*

Dnia 30 września minie 25. rocznica śmierci naszego Ojca, Dziadka, Teścia

śp. BRUNO WASZKA
byłego długoletniego dyrektora PSP
w Olbrachcicach

Wspominamy również 6. rocznicę śmierci Jego Żony, naszej Mamy, Babci i Teściowej

śp. JADWIGI WASZEK

Najbliżsi.

GE-502

NEKROLOGI

W głębokim żalu zawiadamiamy wszystkich krewnych, przyjaciół i znajomych, że dnia 20 września 2020 zmarła w wieku 85 lat nasza Kochana Mamusia, Babcia i Ciocia

śp. ANNA HECZKOWA
z domu Raszka, zamieszkała w Trzyńcu

Na życzenie Zmarłej pogrzeb odbędzie się w wąskim gronie rodziny. Zasmucona rodzina.

GE-529

Wyrazy głębokiego współczucia rodzinie z powodu śmierci

śp. HELENY ŚLIWKI

składają Zarząd Główny PZKO oraz redakcja „Zwrotu”.

GE-533

Z ogromnym żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci

śp. HELENY ŚLIWKI

założycielki naszego stowarzyszenia zaangażowanej przez wiele lat w promocję czytelnictwa i polskiej książki. Rodzinie i bliskim przekazujemy wyrazy współczucia.

Stowarzyszenie Przyjaciół Polskiej Książki.

GE-534

Składamy całej bliskiej i dalszej rodzinie wyrazy głębokiego współczucia z powodu zgonu

śp. HELENY ŚLIWKI

Koleżanki i były współpracowniczki z Zarządu Głównego PZKO.

GE-535

A JE SUCHO!
osuszanie mokrych ścian
www.ajesucho.cz tel: +420 608 772 213
GE-436

WRZOS
Kamieniarstwo
Piękne nagrobki - Wyjątkowa oferta
Szanowny kliencie:
Kamieniarstwo "Wrzos" zapewnia dostęp do pełnej obsługi i świadczenia usług w naszej filii -
Vendryně 1044, telefon : Tel. kom. 736 702 526 Tel. kom. +48 606 452 479
- czynne od poniedziałku do piątku 10.00 - 16.00
Jeżeli mają państwo pytania, udzielimy wszelkich informacji kosztorysowych z możliwością umówienia się na konkretną godzinę w biurze lub na cmentarzu. Proponujemy wyjątkowo korzystne ceny i dogodne rozwiązania.
kamieniarstwo.wrzos@vp.pl
GE-096

Przygotuj na zimę swój wóz w autoryzowanym serwisie ŠKODA AUTO. Z przeglądem zimowym poradzimy sobie za jedyne 249 koron i to łącznie z testem akumulatora, diagnostyką, kontrolą podwozia i wielu innymi.

ŠKODA Service

Wasz autoryzowany partner serwisowy ŠKODA:

KARIREAL a.s.
Oldřichovice 793, 739 61 Třinec
Tel.: 558 996 189
Frýdecká 272, 739 61 Třinec
Tel.: 558 996 114
www.karireal.cz

KARIREAL

**ZAMIENIAMY TROSKI
NA ZIMOWE
RADOŚCI**
Przeгляд zimowy łącznie z testem obciążeniowym akumulatora za jedyne 249 Kč
ORYGINALNE AKCESORIA ŠKODA
Zniżka 20%
ŠKODA
SIMPLY CLEVER
MOŻLIWA WYMIANA OPON
KONTROLA PODWOZIA
TEST AKUMULATORA I DIAGNOSTYKA
GE-121

POST SCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

WEHIKUŁ CZASU

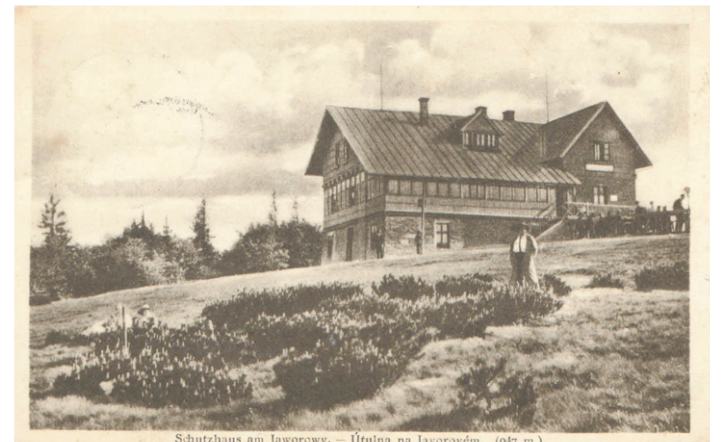
Tak było...

• Ponawiamy propozycję wycieczki do schroniska na Czantorii (zdjęcie powyżej), prezentując jednocześnie kolejną archiwalną fotografię ze zbiorów Jana Kubickiego. Tym razem (po prawej) to znane schronisko na Jaworowym. Fotografia została wykonana w 1926 roku.

Czekamy na propozycje współczesnego ujęcia. W gazecie zamieścimy pierwsze bądź najlepsze zdjęcie, jakie dostaniemy. Fotografie prosimy wysłać na: dabkowski@glos.live bądź info@glos.live. Serdecznie zapraszamy do współpracy!

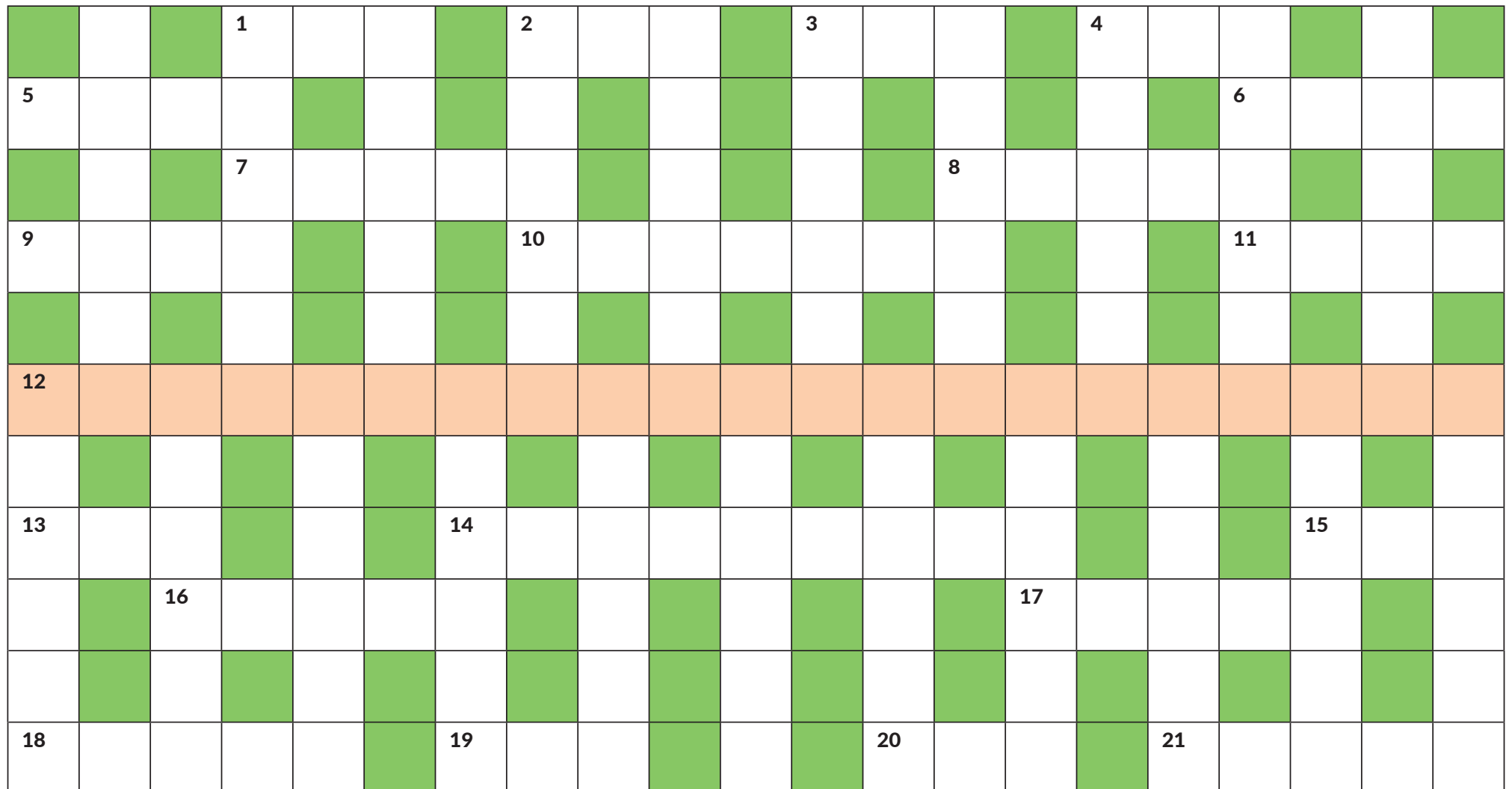
...tak jest

Schutzhaus am Jaworowy. – Źródło: na Jaworowym (917 m)

KRZYŻÓWKA KOMBINOWANA

Rozwiązaniem krzyżówki jest dokończenie fraszki Jana Izzydora Sztudyngera:
„Innych nie sądzę...”

POZIOMO:

- Komitet Bezpieczeństwa Państwowego 1954-1991, następcą Czecha i NKWD
- gęsty sos do maczania warzyw i innych produktów
- strona tułowia lub jeden z trzech w trójkącie
- sytuacja remisowa w szachach
- szwedzki zespół, który wylansował przeboje „Waterloo”, „Voulez-vous”
- część roweru lub obrazu
- drzewo tropikalne o aromatycznych, soczystych owocach z dużą pestką

- gremialnie, kolektywnie, całą bandą
- przefermentowany sok z dojrzałych jabłek
- część wiecznego pióra
- łączy kończynę górną z tułowiem
- w rękę furmana
- sportowiec stojący na podium
- napełniany benzyną w samochodzie
- akapit lub fragment tekstu
- czerw, kijanka lub pędrak
- amerykańska roślina o długich, mięsistych, kolczastych liściach

- oczko w desce lub w przenośni problem
- roślina na tkaninę
- Christie albo Młynarska.

PIONOWO: ABSYDA, BANDAŻ, BIEDNA, CEDZAK, DEBATA, DŁONIE, EDYTKA, ELKANA, ETALON, IBERIA, KAMRAT, KIGALI, LAMPAS, MATURA, NALEPA, PASCAL, PLUTON, PROSIĘ, SABAŁA, SMARDZ, TRABIĄ.

Wyrazy trudne lub mniej znane:
CYDR, DIP

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie losowana książka. Rozwiązania prosimy wysłać na e-mail: info@glos.live. Termin upływa w środę 7 października. Nagrodę książkową za poprawne rozwiązanie krzyżówki kombinowanej z 11 września otrzymuje **Danuta Białożył z Gródka**. Autorem dzisiejszego zadania jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie krzyżówki kombinowanej z 11 września: KAŻDY KROK ZOSTAWIA ŚLAD